Tizenkilenczedik évfolyam. 21. szám. Kolozsvár, 1885. kedd, január 27.

Előfizetési díjak:
Egész évre . . . . . 16 frt.
Félévre . . . . . 8 frt.
Negyedévre . . . . . 4 frt.
Egy hóra . . . . . 1 frt 50 kr.
Egy szám ára 5 kr.
Közvetitőknek százalék nem adatik.

Hirdetési díjak:
Egy négyszög centimeternyi tér ára 3 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.
— Nyilttér sora 25 krajczár. —

MAGYAR POLGÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
„MAGYAR POLGÁR" KÖNYVNYOMDAJA.
Belközéptucza 4. sz.

Megjelenik mindennap, vasár- és ünnepnapok kivételével.

Használatlan kéziratok nem adatnak vissza.

Névtelenül beküldött közlemények nem közöltetnek.

KOLOZSVAR, JANUAR 26.

Nőnevelésünk és az iskola.

(Négy czikk.)

II.

Láttuk, hogy régen a leányiskolákat a fiúk iskolái helyettesitették. Ám a leánynevelő-intézetek még a jelen században is alig egyebek, mint a fiú-iskolák kontár másolatai. Pedig a természet talán minden egyebet megtür a két nemnél, de egyiknek a másikban való utánzásától valósággal irtózik.

Csak az ember nem irtózott a kontár munkától, minek főokát kétségkivül abban találhatni, hogy a leányiskolák alapitóit elsőben veszélyes ujitóknak tekintették. A felsőbbség is majd mindenütt gyanus szemmel nézte ez iskolákat, s rosz akaratával nehezitette a létért való küzdelmöket; innen magyarázhatni, hogy a nőnevelő intézetek jó darabig alig voltak egyebek irgalmas iskoláknál. Berendezésök hiányossága s tanitó-személyzetök készültsége gyakran szánalomraméltó volt. Ezek az avatatlan tanitók aztán a fiú-iskolákból régen kidobott tankönyveket, minden lelkiismereti furdalás nélkül, adták a leányok kezébe. Az isk. elöljáróság ezt a kontárkodást nem tartotta botrányosnak; sőt a mi szintén sajátszerü, a szülék magok is legtöbbször természetesnek találták az iskolázásnak ezt a módját, mert hiszen ezer közül egy akadt köztük olyan, a ki kész volt leánya neveléseért annyi áldozatot hozni, mint fiaiért.

Senkinek sem jut eszébe azt kivánni, hogy az elemi iskola másképszerveztessék a leányok, mint a fiúk számára. Az elemi tantárgyakba való bevezetés mindakét nemre nézve tökéletesen egyforma. A tudományok templomának tornáczába vagy pitvarába, kicsiny és nagy, nő és férfi, az elemi ismeretek egy kulcsával, az irni-olvasni tudásnak egy mértékével juthat be.

A szakiskolákban, melyeknek arczulatát az ismereteknek, vagy készségeknek egy bizonyos köre alkotja, szintén lehetetlenség külön szervezetet, vagy módszert kivánni fiúk és leányok számára. A műipariskolában, a festészeti akadémiákon, a zene-conservatoriumokban, szinészeti akadémiában nem azt nézik a belépő növendékben, hogy férfi-e vagy nő; hanem, hogy van-e arra való tehetsége, a múzsa csókjával van-e elbocsátva? S ha pl. a festészeti főiskolákon a nők külön osztályokat alkotnak, az egészen más (ugynevezett illedelmi, vagy moralis), de nem didaktikai okból történt.

Másként áll a dolog a leányok középiskoláival, és mindazokkal az intézetekkel, melyek általános miveltséget adnak, vagy kivánnak adni a leánynövendékeknek. Itt már két eset lehetséges: vagy egészen a fiúiskolák tanterve szerint történik a leányok iskolázása, vagy pedig a női természetnek megfelelően szerveztetik az iskola. Az első mód leginkább meg van honosodva Észak-Amerikában, a hol mintegy száz esztendő óta, számos állam közép- és felső-iskoláiban a leányok a fiúkkal vegyest tanulják a tudományokat.

Tanuságos adatokat olvasunk e tekintetben az Egyesült-Államok főtanfelügyelőjének 1883-ban megjelent egyik értesitőjében. Nevezett tanfelügyelő ugyanis, épen a vegyes iskolázásra vonatkozólag, bizonyos kérdéseket küldött a nagyobb és kisebb városok hatóságaihoz, s egyszersmind tudakozódott, hogy micsoda előnyös oldalát látják a fiúk és a leányok ilyetén iskolázásának? 340 nagyobb és kisebb város küldte be feleletét, melyek közül 285-ben vannak meghonosodva a vegyes iskolák. Ezek közt 158 azért kedveli e rendszert, mert „jótékony", 101, mert „gazdaságos", 81, mert „szokásos", 78, mert „alkalmas", 59, mert „természetes" és 14, mert „részrehajlatlan"; 19 nagy és kisebb város pedig különböző okokból a vegyes iskolázás ellen nyilatkozott. Megjegyzésre méltó, hogy e vegyes iskolákban a leánygyermekek hat éves koruktól fogva egész 21-ik évükig tanulnak, s hogy az iskolák többségében a leányok száma jóval felülmulja a fiúkét.

Az amérikai rendszertől eltér a mi európai rendszerünk. Franczia- és Angolországban a leányoknak külön középiskoláik vannak, sőt Angolországban egy pár egyetemi rangu collegium is (Girton College, Newnham Hall), mely utóbbiak az Egyesült-Államokbeli Vassar College-hez sokban hasonlitanak. A franczia és angol leányiskolák ugy vannak szervezve, hogy kivált a felső osztályokban, a nehezebb tantárgyak közül szabadon választhatnak a leányok olyanokat, melyek tehetségöknek leginkább megfelelnek.

Németországnak szintén külön felsőiskolái vannak a leányok számára, azzal a külömbséggel azonban, hogy tantervök és egész berendezésök a traditio szerint való, a mi annyit jelent, hogy legnagyobbrészt a fiúiskolák mintájára alakitották őket, s később is czélszerübbnek látták e részben a megkezdett utról le nem térni. Csak alig tiz éve annak, hogy a leányiskolák tanárkara, az időnkénti nagygyüléseken, azt a kérdést is szellőztetni kezdette, hogy valjon helyes irányban haladnak-e a leányok középiskolái; s ugy vannak szervezve, mint a hogy a női természet megkivánná?

Mondanom sem kell, hogy a mi leányiskoláink német mintákra vannak berendezve; azaz leányaink tanulják rövidebb idő alatt (és igy problematikusabb sikerrel is,) azt, a mit a fiúk kétszerte több idő alatt, s mégis országszerte ismeretes gyarló eredménynyel tanulnak. Arra a kérdésre nézve, hogy leányiskoláink a női természet főbb vonásainak megfelelően vannak-e berendezve: mi még a szentiván éji álmot aluszszuk, s majd talán akkor ébredünk fel, mikor már másutt a problema egyik másik nehézségét a szakemberek tisztázták és azzal is tisztába jöttek, hogy mint a nőket jól ismerő Girardinné mondotta volt — egy országban minden nő szellemes, kivéve a tudós nőket. Ezt a tételt ma nálunk kevés szakember irná alá, jóllehet igen sok igazság van benne.

Itt a helye, legalább röviden tájékozódnunk azok felől az értelmi és erkölcsi vonások felől, melyekre nézve — a legkiválóbb szakférfiak tapasztalatai szerint — az iskolás leányok és fiúk egymástól eltérnek, s a mely vonások, mint olyanok, arra vannak hivatva, hogy a leány- és a fiúiskolákat más-más arculatuvá tegyék.

Felméri Lajos.

A közmunka-ügyről szóló törvényjavaslat, mint az Egyetértés értesül, már annyira készen áll a közmunka- és közlekedési minisztérium kebelében, hogy az — szükség esetén — pár napi késedelemmel már a törvényhozás elé terjeszthető volna. Azonban báró Kemény Gábor miniszter az előterjesztéssel azért nem siet, mert előre látható, hogy részint a költségvetésnek lassubb folyamban haladása, részint a már nyilvános parlamenti tárgyalásra előkészitett nagyfontosságu törvényjavaslatoknak száma és terjedelme miatt nem látszik valószinűnek, hogy a közmunkaügyi törvényjavaslat még ez ülésszakban letárgyalható legyen, ha azonban valamely váratlan fordulat a törvényhozási munkák befejeztét siettetné: még ez ülésszakban elő fogja terjeszteni.

A közoktatási vitához.

A tanügyi költségvetés tárgyalása alkalmából egy óhajnak akarunk kifejezést adni. Annak, hogy karolja fel a magyar társadalom is oly buzgósággal az ország tanügyét, mint felkarolja Trefort közoktatási miniszter, akinek igazán korszakot alkotó maradandó müveket köszönhet a nemzeti közmüvelődés.

A társadalom egy irányban tehet főkép nagyon sokat, a miben állami vagy hatósági uton ugyszolván semmit nem lehet tenni: abban, hogy ki milyen iskolába járjon. Most minden szüle, ha a gyermek az elemi iskolát elvégezte, csak gymnasiumba akarja járatni gyermekét.

A reáliskolák elhanyagoltatnak a szakiskolák pedig még nagyobb disgratióban állnak. Csak meg kell nézni a gazdasági iskolákról szóló kimutatást. Magyarországnak Európa államai között aránylag legnagyobb tőkeértéke van a földben. Ehez képest azt kellene hinnünk, hogy a legtöbb ember gazdává is képezteti ki gyermekét. És — sajnos — még is ugy áll a dolog, hogy az összes gazdasági iskolák tanulóinak száma nem rug többre, mint egy-egy nagyobb gymnasium tanulóinak száma. De azért az uri osztályból mégis gazda lesz a legtöbb ember fia. Gazdák lesznek: anélkül, hogy megtanulták volna a gazdálkodás elemi ismeretei. Az ilyen gazda aztán nem is mehet sokra az életben. A gyakorlatból csak azon primitiv módját tanulják meg a gazdálkodásnak, a mely mellett a föld tizedrész annyit sem jövedelmez, mint jövedelmezhetne a kor szinvonalán álló gazdálkodási berendezés mellett.

Ezen a bajon segiteni kell. Magyarországon minden falusi iskolából gazdasági iskolát kellene csinálni, hogy a gyermek abban legalább annyi gazdasági szakismeretet szerezhessen, a melylyel felfogni képes, hogy mi mindent kell megtanulni egy jó gazdának.

A kormány a maga részéről megteszi, a mit tehet, hogy oktatásügyünket fejleszsze. De ha a szülők nem járatják szakiskolákba gyermekeiket, nem láthatja helyén valónak a szakiskolák számát szaporitani.

Pedig a szakoktatástól függ a nemzetek meggazdagodása. Ez sajnos, hogy a mi szakoktatásunk, a külföldhöz viszonyitva, igen gyarló. E téren van a legtöbb teendő. S e teendők részben az államot, részben a társadalmat illetik. Az állami feladatok teljesitésének számos buzgó szószólója van. Ott az országgyülés, azon minden kerület képviselője elmondhatja s el is mondja, hogy mit vár meg az oktatásügy terén az államtól. De a társadalmi feladatokkal alig törődik valaki. Legfeljebb a sajtóban jelenik meg olykor-olykor egy-egy felszólalás, mely a legtöbb esetben eredménytelenül elhangzik, mint a kiáltó szó a pusztában. Vagy tán mégsem; a jó eszmék, a helyes és életrevaló kivánságok megfogamzanak az elmékben; s mikor aztán iskolaügyekben gyülések tartatnak, ott gyümölcsöt is teremnek.

E reménytől áthatva, ismételjük most ujra azon kivánságot, hogy a hasznosismeretek terjesztésére forditsanak nagyobb gondot az iskolák, mint az idáig rendszerint történt. Legyen azon minden község, hogy az iskolával kapcsolatban ne csak faiskolája, hanem gazdasági kisérleti telke is legyen. S tétessék a tanitónak feladatává, növendékeit a kertészet s gazdaság minden ágában oktatni, a mennyire azt a helyi viszonyok engedik. Az ilyen ismereteknek az ember az életben, akárminő pályán van, nagy hasznát veheti.

Mert alig képzelhető hivatás, a mely a gazdaságnak vagy kertészetnek egyikmásik ágával ne volna összeegyeztethető. Falun s kis városban minden embernek lehet egy kis gazdasága, a mely által háztartását olcsóvá, magára és családjára nézve a megélhetést könnyüvé és kellemessé teheti. Sőt mig a nagyvárosi ember, kinek egész napját hivatalában vagy üzletében kell töltenie, ugyszólván kivétel nélkül arra törekszik, hogy saját otthont alapitva, egy kis házat s kertet szerezhessen magának. A gazdasági és kertészeti ismereteknek tehát kivétel nélkül mindenki hasznát veszi az életben s azért azon kell lenni, hogy ezen ismeretekből már gyermekkorában minél többet elsajátithasson mindenki.

S e kivánságunk jelentősége nemcsak abból áll pusztán, amit a gyermek az ilyen gyakorlati ismeretekből ifju korában elsajátit, hanem áll még sokkal nagyobb részben abban, hogy felkelti néha a gyakorlati ismeretek szerzése utáni vágyat.

Gazdaközönségünk most, tisztelet a kivételeknek, tanulatlan. Ha azonban a gazdasági elemi szakismereteket már az elemi iskolában is megtanulja mindenki, mindjárt egészen más arányokban fog fejlődni szakoktatásunk. A gazdasági szakiskolákba ezrenkint fog tódulni a fiatalság s a gazdaközönség általában tanult lesz, meg fogja tudni becsülni a föld értékét, s ki is fogja tudni hozni abból a magas értéknek megfelelő hasznot.

A mezőgazdaság képezi alapját az összes kereseti pályáknak, s a hol az virágzik, ezek is fejlődhetnek; mert az iparos-kereskedő is csak ugy tud meg-

---

TÁRCZA.

Charon.

(Novella.)

Irta: **Deák Albert.**

(Vége.)

Alig állt be a setét, a lég egyszerre megtölt sikongó madárral, mik aztán a házak fedelére ültek s ott vijjogtak. A part is népes lett. Durva emberek, piros fezekben csónakot görditettek fenyőszálakon. Egy-kettő a parton járt-kelt, kémlelve a villám-fénynél a nyugtalankodó vizet.

Kevesen voltak itthon, a java férfi nép halászatra indult a mult napokban. Röviden szóltak egymáshoz: „Nagy éjszaka lesz!" „Talpon leszünk!" „Isten legyen a mieinkkel! váltották a szót. Éjfél felé kitört a vihar és üvöltött teljes erejéből. Bárha alig esett a felhőkből nehány csepp, eső áztatta az egész telepet, a mint az orkán a tenger vizét áthajtotta a szigeten. Rázta a szél a házak fedelét, sikongva, rikoltva, bőgve nyargalván fölöttük keresztül-kasul, s más hang, mint a bősz viharé, nem hallhatott.

Manola kis testvére szalmáján térdelt, reszketve, imádkozva virrasztott, mig fejük fölött recsegett az eresz-gerenda.

Valaki beszólt az ablakon hajnal felé:

— Hajó van a czápák között!...

„Czápák"-nak hivták pedig azt a sereg hosszúdad zátony-gerinczet, a mi ott feketéllett egy rajban az öböl szájánál, s csendes időben is dolgot adott a halásznak a kerülgetések. Ez a hir végig sivitott a vihar zugása közt az egész telepen, Manolát magát épen a szivén találta. Futó lépések zaja hangzott oda künnt az uton, s a mint kiszaladt, halászokat látott csoportban, futni a part felé. Az egyik megállt mellette, a kinek egy kötél-tekercs volt a vállára vetve, az Charon volt.

Manola megragadta a kezét s fuldokolva kérdé:

— Miféle hajó az?

— A mieink! — válaszolt Charon csüggedten?

— Bizonyos?

— Ne adja isten!

— Megállj! — sikoltá Manola, mert Charon nyugtalanul tekintett a sietők után. — Harris köztük van-e! — s a mint ezt kérdezte, a setét fal mellé simult, a keble zihált, az ajaka remegett.

Charon merőn nézett reá:

— Rokonod?! Bátyád? Mid neked Harris! — kiáltá.

Manola nem birt szólni, csak a fejével intette, hogy nem az.

— Akkor, akkor ... oh Istenem! — rebegte Charon, s a nagy, erős ember olyan gyámoltalan lett, mint egy gyermek, megkapta kezével a tornácz-gerendát, abba fogózkodott. De csak egy pillanatra. Aztán megrázta nagy kinjában, hogy ingott az egész bele, mint a földrengéstől. Majd elővette nagy, kék kendőjét, mintha verejtéket törülne homlokáról és azt mondta hirtelen:

— Ej! gyerekség ...

És nevetett, de Manolának ugy tetszett, köny csillogott a szemében.

— Ej! Nó! Hát szereted. Szereted ugy-e? Megmondhatod. Hát mi van abban? Egy szép leány meglát egy szép fiut és megszereti. Te megláttad Harrist ... Harris szép egy szál gyerek! Ej! Én?...

És végig tekintett magán. Igen, ő nem volt szép, tán igen is magas és durva, de nemes és jó, hogy megért akármennyi Harrist.

— Jól van ez ugy .... Miért ne szeretnéd ...

S fölvette a földről a kötelét:

— Semmi baj! Isten áldjon meg! — kiáltá s bajtársai után sietett.

A parton volt a falu népe. Siró gyermekek, hajukat tépő asszonyok karján, ruhájába kapaszkodva, a férfi nép közt, kik ide-oda kaptak. Vizen volt a mentő csolnak, de több a kiáltozó és tanácsadó, mint a ki bele szállana. Néhány szálas suhancz buvik az asszonyok háta mögött és pipáját szija titokban a czudar, pedig a sűrü villám-fénynél jól látja a szerencsétlen hajó vitorláját, a mint ott függ a zátony felett.

Charon szét választja a népet s utat tör közte magának. Minden arczon felderül valami világ láttára. Elébe tartja egy asszony a csecsemőjét:

— Mentsd meg az apját! — zokogja.

— Nós! Testvérek! Rajta! — kiáltja a sajkába szökve, nehány markosabb követi.

— Nem érünk odáig élve! — mondá az egyik, a kinek még az ajakát is elhagyta a vér.

— Soha sem megyek tovább! — kiált egy másik, s a csónakba vágja az evezőt. Hiába csikorgatja Charon a fogát dühében. Ügyet sem vetnek rá, visszaeveznek. A vén halászok fejöket csóválják, de igazat adnak nekik. Charon körülnéz a körben.

— Tudom, hogy azok ott, nem sajnálnák az életüket értetek. Annyiszor meg is mutatták! — Mondja. Szemben vele egy nyurga siheder áll. Herkulesi vállai, vastag nyak, óriás kezei vannak. Ott áll a siró asszonyok közt. Szembe nézte. — Apáink bosszút esküdtek, — mondja — de most nem róluuk van szó. Jősz velem? Ha gyáva vagy, maradsz!

A legény szótlanul kiválik a sorból s Charonnal szemben megáll, lesütött szemmel, makacs arczczal. Összeszoritott öklei kabátját rángatják. E perczben mellette terem egy barna dalmát leány s kezét megszoritja.

— Te félsz! — sziszegte a fülébe s ellökte a kezét magától. A legény felveté arczát s mintha szégyellené az előbbi tétovát, int Charonnak s mindketten a sajkába szöknek. A lány büszkén tér vissza helyére s onnan nézte, a mint a szeretője neki veti két karát, széles hátát az evező-rúdnak. Már pirkadott, néha a hullámok mögött feltünt a megfeneklett bárka. Kétségbeesetten lebegett a vizek felett, a zátonyon minden hullám, a mi rárohant, mélybe seperhette onnan. A lány szemei majd elnyelték a vizekkel küzdő két hajóst, ajkai nyilva maradtak, dereka előre hajolt.

Egyszerre fölsziszszent.

— Hah! A gyáva! — suttogta. Charon társa a habokba vetette magát, egyedül hagyva csónakot s embert a tenger játékának, s úszott a part felé. Félt a szerencsétlen. Ugy mászott a partra, mint egy kiáztatott ürge. Nehányan vissza akarták dobni. Ugy könyörgött az életeért, térden, hogy hagyják életben, öreg anyja van!

Charon két evezőt ragada kezébe, s ugy tört előbbre. Remegve nézték, kik a csólnak kötelét tartják. Tudják, hogy iszonyuan megerőlteti magát. Alig száz ölnyire a hajótól, egy zöld hullám-görgeteg kétszer annyira veti viszsza. Leereszti az evezőket. „Mit tesz?" — rebegik a parton. „Beveti magát ő is a vizbe?"

Charon a vizbe ugrott, úszva akarta elérni a zátonyt.

És el is érte. Még volt annyi ereje, hogy az elébe dobott kötelet összekötötte azzal, a melyik, derekára kötve, a csólnaktól nyult odáig. Ezzel vonták a hajóra. Mikor felért rá, arczra bukott a tedélzeten, s ajkain patakban ömlött a vér.

De szabaditást hozott. Három csolnakot vontattak e kötelen a partra a hajóroncs népével. Charon is a szárazra került, Harris karjában. Ott feküdt egy rakás vitorlán. Arcza nyugodt volt, mintha fájdalma se volna, de a vér elfojtotta beszédét. A ki körötte állt, az egész nép, könnybe lábadt szemmel nézhetett csak reá. Harris és Manola is mellette álltak.

— Életemet adnám az övéért! — szólt Harris, Manola zokogott. Charon felemelkedett fél könyökére. Nagy kin lehetett az neki:

— Manola! — mondá. — Csókolj meg itt ... — s homlokára mutatott — Harris .. ugy-e ... — többet nem mondhatott, hang helyett vér indult ajakán. Csak intett a fejével, mosolyogva, miután Manola megcsókolta, mert szólni nem birt, csak intett, mintha mondaná:

— Ej! Gyerekség ... Jól van igy ..!

élni, ha pénze van a gazdának, s bőven vesz mindent, a mire szüksége van. Azzal tehát, ha a gazdasági szakoktatást általánositjuk, az ipari fejlődésnek is megvetjük az alapját.

—m.

ORSZÁGGYÜLÉS.

—

A képviselőház ülése jan. 24-én.

Neusiedler Károly főképpen az ipar- és kereskedelmi iskolák fejlesztése mellett emel szót, mert nagy sulyt fektet arra, hogy olyan kereskedelmi és iparos-osztályt neveljünk, a mely képes idehaza földolgozni és értékesiteni mezőgazdasági termékeinket. E mellett szól társadalmi bajainkról; társadalmi kórságaink között veszedelmesen fokozódik a szédelgés, minek okát a vallás nélkül való nevelésben keresi. A bajok elháritására melegen ajánlja a nevelésnek jó alapokra való fektetését. A költségvetést elfogadja.

Ugron Ákos az egyetemi tanpénzek kérdésével foglalkozik, helytelenitvén ugy a paralell tanszékek rendszerét, mint a megkülönböztetést a kötelezett és nem kötelezett tantárgyak között. — Végül a kath. autonómia hivének vallja magát, és elfogadja Ugron Gábor határozati javaslatát.

Bende Imre mindenekelőtt a kath. egyház védelmére kel Herman Ottó támadásaival szemben, kifejtvén azt, hogy az egyház soha sem üldözte a tudományt és férfiait, (**Herman:** Galilei!) soha nem helyezte magát ellentétbe ezekkel, s csak végleges igazságokul elfogadni vonakodott azt, a mi még bebizonyitottnak nem látszott. Ezt az eljárást számtalan tapasztalás igazolta. Alaptalannak mondja azt az állitást is, mintha a katholikus egyház kozmopolita volna, és mitsem törődnék az egyes országok jólétével, s érdekeivel; ellenkezőleg azt észlelhetjük, s éppen Magyarországon is nagy mértékben, hogy a katholiczizmus teljesen összeforrott a hazával és igen fájdalmasan esnék neki, ha szétszakittatnának az összekötő láncok. Ez az egyik oka annak, a miért a katholikusok közül nagyon sokan bizonyos idegenkedéssel viseltetnek a kath. autonomia eszméje iránt, a mi a szabad egyházat teremtené meg esetleg, s igy teljesen szétválasztaná a hazát és az egyházat. A másik nehézséget abban látja, hogy az autonomiát bajos létrehozni a nélkül, hogy összeütközésbe ne jőjjön a király főkegyuri jogával, melyet Ő Felsége alkotmányos ministere által gyakorol, s éppen azért sok aggodalomra ad okot az autonomia létesitése, mert nem nyujt kellő garanciát az egyház számára abban az esetben, ha olyan férfiu foglalná el a kultuszminiszteri széket, a ki ellenséges érzületet táplál a katholikus egyház iránt. A költségvetést elfogadja.

Apponyi Albert gróf kénytelen felszólalni, nehogy az Ugron Gábor határozati javaslatával szemben adandó szavazata téves értelmezéseknek legyen kitéve. Mindenekelőtt kijelenti, hogy a katholikus autonomia eszméjét pártolja, (Helyeslés balfelől) s azt hiszi, hogy azon átalakulás mellett, melyet hazánk közjogi és társadalmi viszonyai felmutatnak, annak megvalósitása idővel elkerülhetetlenné lesz. Szóló tehát elfogadja a benyujtott határozati javaslatot, de szükségesnek tartja meghuzni azon elvi határokat, melyek e kérdésben szem előtt tartandók. Ez elvi határok egyike egyházi, másika politikai. Az első szempontból szükségesnek tartja szóló, hogy a kath. autonomia, ha megvalósittatik, ne idézzen elő a kath. egyház szervezetében forradalmat, ne rontsa meg hierarchikus formáját, a miből következik, hogy köréből ki vannak véve a dogmatikák és az egyházi fegyelmi kérdések. (**Ugron** Gábor: Én is ugy értelmezem.) A másik, politikai határvonal pedig az legyen, hogy az apostoli magyar király kegyuri felségjogai ez autonomia által ne érintessenek, s hogy ez utóbbira czélzó mozgalom ne tünjék fel oly szinben, mintha az ama felségjog ellen irányulna.

Ha a helyzet határvonalai ily módon megtartatnak, nincs ok idegenkedni az autonomia eszméjétől, mert azok megtartása mellett az autonomia is a nemzet közéletének egyik hatalmas faktorát fogná képezni. Szóló mindig azon álláspontot foglalta el, hogy a midőn ama politikai törekvéseknek végczélja a magyar nemzeti állam megszilárditása, akkor föl kell használnunk minden tényezőt, mely erejét e czélra rendelkezésre bocsátja, s e tényezők közt kétségkivül az egyház a leghatalmasabbak egyike, hogy eszközeivel segitse a békés egyetértést és a szövetséges együttműködést. (Tetszés balfelől.) A kath. egyház eddig is teljesitette ez irányu kötelességét, de autonomikus szervezet mellett még inkább fogja teljesithetni azt.

Szóló azután áttér a miniszterelnök tegnapi beszédére és kijelenti, hogy nem szólhat teljes elismeréssel a miniszterelnöknek a kath. autonomiáról tett nyilatkozatáról. A miniszterelnök azt hangoztatta, hogy e kérdésben első sorban magának a közvetlenül érdekelt egyháznak körében kell tisztulni az eszméknek s csak azután lesz földadata az államnak és törvényhozásnak, hogy foglalkozzék a tárgygyal s mérlegelje a megvalósitás eshetőségeit. E felfogás kényelmes, de nem helyes. Elismeri szóló, hogy egy ily átalakulási fontos kérdésben az egyház körében felmerült nézeteknek döntő sulyt kell kölcsönözni.

De a miniszterelnök nyilatkozata annyit jelent, mint az ügyet mindenkorra elhalasztani. Mert hisz az eszméknek a miniszterelnök által sürgetett tisztázása már 14 év előtt megtörtént s kifejezést nyert az akkori kath. kongresszusból kikerült rendszeres memorandumban. Ez a laborátum érett megfontolás tárgyát kell hogy képezze, sőt szóló maga is, ha kormányon ülne, annak több lényeges pontjára nézve aggodalmat táplálna, de szóló nézete szerint nyujt elég anyagot arra nézve, hogy a kormány foglalkozzék vele. (Helyeslés balfelől.)

Szóló meg Irányi határozati javaslatáról kiván nyilatkozni. A vallásszabadság törvényhozási dekretálása ellen nyilatkozott szóló, valahányszor azt Irányi a ház elé hozta, de megjegyzi, hogy ezt korántsem elvi, mint inkább opportunitási indokoknál fogva tette. De szóló azért nem tartja fölmentettnek a kormányt ama kötelezettség alól, hogy a lelkiismereti szabadság egyes sérelmeit, melyek egyikére Irányi Dániel is utalt, ne orvosolja, azért szükségesnek tartja, hogy parcziális intézkedések által orvosolja a konkrét esetekben nyilvánuló bajokat. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Degen Gusztáv, miután azt tapasztalja, hogy a jelenlegl kormány alatt kulturális téren igen nagy haladást mutatunk, megszavazza a költségvetést.

Pulszky Ágost szintén elfogadja Irányi határozati javaslatát, de Ugron Gábor határozati javaslatát nem fogadja el. Midőn a katholikus autonomiára vonatkozó javaslatok megtétettek, azóta nagy világesemények uj szempontokat hoztak fel, ilyen pl. a német Kulturkampf. Szólót ez arra az eredményre vezet, hogy tartózkodjék ily harcz felidézésétől. Az autonomia kérdése oly mozgalmat idézne elő, mely más szükségesb reformtörekvésekről a figyelmet elvonná. A miniszter nyilatkozatával beéri s igy szavazatával nem járulhat a határozati javaslathoz, mert elégségesnek tartja azt, a mit a miniszter igér.

Zichy Antal kijelenti, hogy Ugron Gábor határozati javaslata ellen szavaz, de nem elvi ellentétből, hanem opportunitási szempontból.

Elnök: Szólásra senki sincs feljegyezve. Ha tehát senki sem kiván szólani, a vitát bezárom.

Tisza Kálmán miniszterelnök: (Halljuk! Halljuk!) Felszólalásomnak egyedüli czélja az, hogy az Apponyi Albert gróf t. képviselő ur által részben félreértett szavaim értelmét helyreigazitsam. Apponyi Albert t. képviselő ur, midőn én azt mondtam, hogy a katholikus autonómia kérdését nem látom oly helyzetben, hogy ahhoz törvényhozásilag ma hozzászólni lehetne, hogy előbb tisztáztassanak az eszmék, hogy ki hogyan érti, mit ért alatta, mi czélból és mily módon akarja szervezni, szives volt ugy értelmezni, hogy azt akartam, hogy nyolcz millió katholikus lakós egy értelemre jöjjön mindezekre a kérdésekre nézve. T. ház! Én ezt nem mondtam és nem is akarom. Ha a római kath. egyháznak volnának ily testületei, melyek az összesség nevében nyilatkozhatnának, egyértelműséget elérni nem lehetne, mert ez sehol, semmi téren nem lehetséges. De én, vezettetve azon meggyőződésem által — és itt a történelem összes tapasztalataira hivatkozom, — hogy oly kérdéseket, melyek felekezeti ügyeket és azok kapcsán ezreknek és százezreknek lelki meggyőződését érintik, mindig a legóvatosabban kell kézbe venni, hogy törvényhozásilag ily dolgokba mindig csak az okvetlen szükségest és azt kell megtenni, a mi az illetők megnyugvására vezet. Azt tartom, igenis, hogy ily kérdésben törvényhozásilag dönteni addig, a mig a kormány és törvényhozás azon megnyugvást nem birja, hogy azt, a mit tenni fog, az illető felekezethez tartozók nagy többségének megelégedésére és megnyugvására fog történni, helyesen nem lehet. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Irányi Dániel védelmezi a baptistákat Zsilinszky Mihály vádjai ellen és kéri határozati javaslatának elfogadását.

Zsilinszky Mihály szavainak helyreigazitása végett emel szót.

Ugron Gábor ugy hiszi, hogy határozati javaslata ellen nem hoztak fel nyomós érveket. Az állam és az egyház akkor fejlődhetik szabadon egymás mellett, ha mentül kevesebb érintkezésben vannak, vagyis egymás belügyeibe nem avatkoznak mélyebben, mint a menynyire szükséges. Deák Ferencz egyik beszédére hivatkozik, melyben az elismeri, hogy a törvényhozásnak nincs joga beavatkozni az egyház belügyeibe. Hanem szóló szerint Deák Ferencz azt is mondta, a mit ő hangoztat, hogy az egyházat az állam kötelékéből mindinkább ki kell vonni. (Helyeslés a szélsőbalon.) Ismertetve az erdélyi katholikus státus szervezetét, megjegyzi, hogy azon jogkört, melyet e státus gyakorol, szélesebb alapokra is lehetne fektetni. A kormányt csak politikai okok viszik arra, hogy ellenzi a katholikus autonomiát.

Az álapitványi javak bérbeadása és kezelése sok fáradtságba kerül ugyan, de nem megvetendő s végső esetben a kabinetnek kisegitő eszközül szolgál. (Nagy mozgás a jobboldalon. Felkiáltások: Ohó! Ez már mégsem járja! Zaj.) A tanulmányi alap értékpapirjain látszanak lyoni jegyzetek, melyek szerint e papirok Párisban 1873-ban zálogba tétettek. A mi politikai összeköttetés a kormány s főpapok közt van, az nem válik az ország javára. (Helyeslés a szélsőbalon.) Nem találhat megnyugvást senki a katholikus alapok kezelésében. Szóló határozati javaslata azt jelenti, hogy a katholikusok ne csak teherviselői, hanem jogositott polgárai is legyenek az országnak. Szóló ugy tette meg inditványát, mint képviselő s nem mint a státus tagja és pedig hálából akar jogot és szabadságot adni azon egyháznak, melynek kebelében növekedett. (Élénk helyeslés és éljenzés a szélsőbalon.)

Trefort Ágoston, vallás- és közoktatásügyi miniszter: T. ház! (Halljuk! zaj.) Látom, hogy a t. ház nagyon ki van fáradva, (Halljuk!) mindamellett kénytelen vagyok nyilatkozni, azonban nem követve Ugron Gábor t. képviselő ur példáját, igen röviden fogok neki válaszolni. (Halljuk!)

Ugron Gábor t. képviselő ur figyelmeztetései és fenyegetései daczára, én még sem fogok a sötétbe ugorni (Derültség), a mit pedig akkor tennék, ha az ő határozati javaslatát elfogadnám.

Én szeretem az individualis szabadságot legalább ugy, mint ő. Mert én éltem azon időben, midőn az ország és én nélkülöztük ezen szabadságot és éreztem . . . (Herman Ottó tagadólag int.) Ön képviselő ur talán nem; (Zajos derültség.) én éreztem az absolutismus nyomását. (Tetszés jobbfelől. Mozgás balfelől.)

A corporativ szabadságokról nézetem talán eltér Ugron Gábor képviselő ur nézeteitől, mert én a concrét állapotokat szoktam tanulmányozni, ő pedig nem. Mióta az autonomikus mozgalom megszünt és azon operatum óta, mely 14 esztendeje is asztalomban van, igen sokat tapasztaltunk az autonomiák dolgában, én, ki Deák Ferencz emlékét igen nagyra becsülöm, mert szerencsém volt vele közelebbi viszonyban élni, mégis azt merem állitani, hogy ő is csalatkozott az autonomia dolgában. (Mozgás.)

Valóban igen szomoru tapasztalatokat csináltunk az utóbbi 14 év alatt az autonomiák kérdésében. És épen azért, mert én a concret viszonyokra és a világ tapasztalataira sulyt fektetek, engemet nagyon sajátságos hangulatba hoz az, midőn körülnézek a katholikus világban és külföldön olyan intézményt, mint a milyen az önök által tervezett autonomia, sehol sem látok. (Mozgás balfelől.)

Én talán jobban ismerem a kath. autonomia genesisét, mint a képviselő ur. (Zaj. Halljuk! Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ez már személyeskedés!) Ismerem pedig azon viszonyoknál fogva, melyben állottam azokkal, kik az eredetileg tervezett autonomia szerzői voltak. Mert nem az erdélyi autonomia nyomán, mely az autonomiának csak árnyéka, (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Azzal is megelégszünk, az is jobb a semminél!) ismétlem, nem azon erdélyi autonomia nyomán fog az autonomia kérdése megoldatni.

És én sajnálom, de ki kell jelentenem, hogy boldogult barátom, akivel én a legnagyobb intimitásban éveken át éltem és aki szerzője volt az idevágó javaslatnak, az utolsó években — bátran kimondhatom itt s a világ előtt — nagyon megbánta, hogy ezen javaslattal fellépett. Külföldi befolyások hatottak rá. Ő a szabadság barátja volt az élet minden viszonyaiban és azt gondolta, hogy a kath. autonomiát oly alapokon lehet szervezni, mint a protestans autonomiát. A két felekezet pedig tanai és egyházi szervezetére nézve nagyon különbözik egymástól.

Ő bizonyos serkentéseknek engedett, azok pedig, a kik őt serkentették otthon, nem akarták az experimentumot megcsinálni, hanem azt itt akarták megtenni, in corpore vili. (Derültség.)

A viszonyok 14 év óta nagyon megváltoztak. Én nem vagyok elvben ellene a kath. autonomiának, mert azt hiszem, hogy bizonyos functiók és jogok gyakorlására ép annyira képes, mint akárminő más felekezet.

Hanem, mert a viszonyok és nézetek nagyon megváltoztak, nekünk tisztába kell lennünk a feltételek és formák iránt, melyek mellett az utonomia létesithető. Én ismétlem a képviselő ur minden refutátiója ellenében, hogy addig nem vagyok képes ő felségének javaslatot tenni, (Halljuk!) mig az alapok és alapitványok kérdése nem jön tisztába, annyival is inkább, mert ez a kérdés a kath. iskolák ügyével szoros összefüggésben van és én merem mondani, hogy bár az erdélyi autonomicus testület az ottani alapokat és alapitványokat teljesen correcte kezeli, de azt merem állitani, hogy a versenyt vele kiállom és a mi alapjaink és alapitványaink épen oly correcte kezeltetnek, mint az erdélyiek.

A mi pedig az iskolákat illeti, azon gymnasiumok, melyek a tanulmányi alapból tartatnak fenn és az én vezetésem alatt állnak, hasonlithatatlanul jobbak, mint az erdélyi iskolák. (Ugy van! a jobboldalon. Mozgás a szélsőbaloldalon.) Át kell még térnem Pulszky Ágost t. barátom felszólalására. Ő provocált arra, a mit tegnap felolvastam, hogy mit javasoltam én az alapok és alapitványok jogtermészetének megvizsgálására kiküldött bizottságban, azóta más mozzanatok is fejlődtek ki és különösen — egész nyiltan megmondom — szerencsém volt ő felségének az alapok és alapitványokról (Halljuk!) és különösen a vallás- és tanulmányi alapról jelentést tenni és javaslatokat előterjeszteni, még pedig azon irányban, hogy ezen alapitványok, bármiként kezeltessenek, a mai szükségnek megfelelni nem képesek s ide tartozik az alsó clerusnak segélyezése is; minthogy tehát ezen kamatok is kifejlődtek, kötelességemnek fogom ismerni ez irányban törvényjavaslatot kidolgozni. Arra azonban fogom kérni a t. házat, hogy e tekintetben ne méltóztassék a kormánynak záros határidőt szabni, mert azt, hogy mikor lesz opportunus ezen törvényjavaslatot a ház elé terjeszteni, (Zaj és mozgás a szélsőbalon. Halljuk!) azt a kormány discretiójára kell bizni. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

A mit Ugron Gábor képviselő ur szokott könnyelműségével mondott (Nagy zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk!) bocsánatot kérek, nem veszem rosz értelemben, (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk!) — az légből kapott állitás, mert a katholikus egyház a maga jogkörében mindig a legnagyobb szabadságot élvezte. Hogy pedig a kath. püspökök szabadon mozognak és általában a kormánynak semminemü pressiója alatt nem állanak, azt legjobban bizonyitja épen a szatmári püspök fellépése, kinek beszédét itt fejtegetni és birálni méltóztattak. (Ugy van! a jobboldalon.)

Azt hiszem egyébiránt, hogy azon püspökök, kiket ő felsége legkegyelmesebb királyunk patronatusi jogánál fogva ki fog nevezni, (Egy hang a szélső baloldalon: A miniszter ajánlatára!) természetesen a miniszter ellenjegyzése mellett, hisz alkotmányos országban élünk — azok mindenesetre mindig legalábbis oly tulajdonokkal és oly qualificatióval fognak birni, kiket korteskedés utján ki lehetne vagy ki kellene nevezni bizonyos institutiók mellett. (Ugy van! Tetszés a jobboldalon. Mozgás és zaj a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk!)

Mindezeknél fogva, természetesen, kérem a t. házat, méltóztassék Ugron Gábor képviselő ur határozati javaslatát elejteni.

Minthogy azonban már felszólaltam, még egy dolgot akarok megérinteni. (Halljuk!)

Herman Ottó képviselő ur (Derültség) szememre vetette, hogy sokoldalu vagyok. Igenis az vagyok, mert annak kell lennem. Ha Herman képviselő ur szememre veti a sokoldalúságot, nem méltóztatik elolvasni sem a budgetet, és nem is méltóztatik tudni, hogy micsoda dolgok tartoznak ressortomhoz. Hiszen ha csak egy részére szoritkozom, a miniszterium banqueroteot csinál. (Derültség. Tetszés a jobboldalon.) Méltóztassék megnézni, mennyi mindenféle tárgy tartozik a közoktatásügyi miniszteriumhoz, azzal nekem mindnyájával foglalkoznom kell. És azonkivül, ha a tisztelt képviselő urnak még fogalma volna az adminisztratióról és a kormányzásról: (Hosszantartó élénk derültség. Nagy nyugtatanság és zaj a szélső baloldalon.) gondolhatná, hogy ha e képviselőházból eltávozom és a miniszteriumba bemegyek, nem tiz, de harmincz féle dologgal kell foglalkoznom, mert ezt a ressortom sokoldalusága és természete magával hozza.

Ha tehát ez a bün és ez a hiba megvan bennem, ez a miniszterium és ressort hibája. (Helyeslés jobbfelől.)

Azonkivül a t. képviselő urnak emlékezetébe kell hoznom, hogy két esztendő előtt, a mikor nagyon heves beszédet tartott és rendkivül megharagudott, mivel azt mertem állitani, hogy nem komoly ember, szintén panaszkodott és martyrrá játszotta ki magát, mint tegnap.

Én pedig azt jósoltam neki, hogy csalódik, nem fog ő ezáltal állásában szenvedni. Nem is szenvedett, mert látjuk, hogy minden malconteus tanár, malconteus tanárjelölt és hihetőleg studeus is hozzá megy panaszkodni a miniszterium ellen, tehát állása ezáltal nem csökkent. (Hosszantartó nagy derültség.)

Fackh t. képviselő ur a geographia tanitása ellen panaszkodott és szóba hozta a convictusok felállitását. Ezt oly jó szándékkal és jóakarattal tette, hogy felszólalását észrevétel nélkül nem hagyhatom. (Halljuk!)

A mi a geographia tanitását illeti, teszünk, a mit tehetünk. De folytonosan panaszkodnak, hogy fiatal embereink ugy is tul vannak terhelve. Tehát a tantervben alig adhatunk e tárgynak több helyet, mint a mennyi most van. De merem állitani, hogy Magyarországon a geographia ismeretek talán nagyobb mérvben vannak elterjedve, mint más országban. (Közbekiáltások: Francziaországban!)

Nemcsak Francziaországot értem. Mert az nem történhetik meg Magyarországon, a mi velem megtörtént Angliában, mikor engem valaki, egy gentelmanlike ember, a ki látta, hogy idegen vagyok, hogy mely országból való vagyok és én azt feleltem: „From Hungary“ és ő viszont azt kérdezte: „Ist part of France.“ (Derültség.) Vajjon Francziaország része-e? Az efféle dolgok nálunk még sem fordulnak elő.

A mi a convictusokat illeti: (Halljuk!) kétségtelenül kivánatos volna, hogy felállittassék Budapesten oly intézet, milyen a Theresianum. (Helyeslés.) De ez pénzkérdés. Egyébiránt nemsokára a magyar állam ezer évi fennállását fogjuk ünnepelni. Óhajtom, hogy megünnepeljük az országház befejezése által, a lipótvárosi basilika felszentelése által. (Élénk helyeslés.)

Ebből méltóztatnak látni, hogy nemcsak haszonbéreket tudok kiadni és kölcsönöket felvenni a vallásalapból. (Mozgás. Halljuk!) Nem is tudom, mikép méltóztatott érteni, mert hogy én magamnak a vallásalapból kölcsönt vettem volna, azt senki se meri állitani. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem is állitotta senki!)

Hanem ezen alap segélyével szerencsések leszünk befejezni a lipótvárosi basilica épitését és végre, ha lehet és viszonyaink megengedik, szeretném megünnepelni a milleniumot egy Theresianum-féle intézet felállitásával is. (Élénk helyeslés.)

Ismételve kérem a t. házat, ne méltóztassék elfogadni sem Irányi, sem Ugron képviselő ur határozati javaslatát. (Hosszas élénk helyeslés a jobboldalon.)

Ugron Gábor nem érzi magát sértve előtte szóló nyilatkozatai által, mert a miniszter két elhaltnak, Deák Eötvös szavainak egészen más értelmet tulajdonit most haláluk után. Ily körülmények közt nem csodálkozik azon, ha a miniszter szóló szavait nem értette meg. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Ezután következett a szavazás.

Irányi Dániel határozati javaslatát a ház többsége elvetette.

Ugron Gábor határozati javaslatára vonatkozólag 20 képviselő névszerinti szavazást kérvén, az elrendeltetett.

A szavazás eredménye a következő: Minthogy a horvát képviselők nem szavaztak, 412 magyarországi igazolt képviselő közül, elnök nem szavazván, igennel szavazott **98**, nemmel **155** képviselő, távol volt 158. A határozati javaslat tehát **57** szótöbbséggel elvettetett.

A hétfői ülésben folytattatni fog a közok tatásügyi tárczának részletes tárgyalása.

Nehány szó a távirdatisztek nyugdijaztatásához.

(Folytatás.)

A szolgálatban teljesitett órák száma?

A 30 évre tervezett tanári ténykedés összesen 24000 órát foglal magában, mint munkaidőt, mig a távirótisztek 27 év, 4 hó és 25 nap alatt ugyanannyi időt töltenek kizárólagosan csak is éjjeli szolgálataikban, és még kétszer annyit, vagyis 48000 órát nappali szolgálatban; tehát rövidebb idő alatt ép háromszor annyit szolgálnak, mint a tanári és tanitói kar.

Hol itt az arány, hol itt a méltányosság?—!

A foglalkozás nehézsége?

A távirás egészen más, mint a közönséges irás.

Egy könnyü tollat vezetni és azzal betüket irni vagy egy gépet működtetni s azzal egy betü kifejezésére több jelt használni, első tekintetre feltünik azon külömbség, mely összehasonlitást sem enged.

Kérdezzünk meg egy egyént, ki életének nagyobb részét folytonos irással tölti, vajjon mit mond?

Mit mondhat egy táviró-tiszt, azt ne kérdezzük, mert erre elég hangosan felel a számos meggyengült látképesség, a megtompult hallérzék, a bénult jobb kar, a megtört idegrendszer, a kiaknázott életerő, a legszebb korban megszakadt élet és a hátrahagyott árvák jajjai.

Elég lenne ha azt mondanók, hogy egy táviró-tisztnek munkálkodása közepette egyaránt van elfoglalva, felcsigázva teste-lelke; de kimondjuk azt is, hogy feszült figyelem, megerőltetett hall- és látérzék az agynak, kezeknek, sőt lábnak is, (hughes-gép kezelésénél) folytonos, hosszas, s igy kimeritő igénybevétele szolgáltatja a következő adatokat: esik 230 személyre 200 betegülési eset, (az 1—2 napos gyengélkedéseket nem számitva), 42 százalék mellbetegség, 16 százalék csukló- és izomcsúz, 13 százalék emésztési baj, $5^1/_2$ százalék agyvelő- és hátgerincz-baj.

A laikus elképzelheti, mit tesz egy futó fehér szalagról szintén fehér domborvonásokat és pontokat betük gyanánt olvasni; olvasni gyorsan nappal, éjjel éveken át folyton, olvasni: 40 esztendőig!

Egy távirótiszt elborzad ez évszámtól, mert csak ő tudja, hogy napjában hány szemkáprázatot áll ki, s hányszor kell megdörzsölni szemeit, mint az álmából felébredt gyermek, hogy lássa az ő szomoru valóját.

Negyven évet szolgálni akkor, midőn 12 év alatt 660 főnyi létszámból 98 hal meg 20—40 év között, tehát az élet delén. Lehetetlen!

Gépek müködése zaj nélkül nem is gondolható.

Elképzelhető hát, hogy a hol egy szobában csak 10 gép müködik, mily zsibaj, zugás, kalapálás, minő lárma támad; s mit kell a szegény hallérzéknek kiállania — nem akkor, midőn az egészet hallania kell, mert ez hadján, de akkor, midőn ezek közül egyet, kettőt vagy hármat kell kizárólag hallania, mint a melynek meg nem hallásáért felelős a büntető igazságnak, önmagának és az intézet jóhirnevének.

Ezt hallgatni éjjel-nappal, figyelemmel hallgatni éveken át, azt eredményezi, hogy 12 évi szolgálat után az intézet tagjainak 30% a nehéz hallásu. Azon egyének tehát, kik a természet legszebb adományait: a lát- és hallképességet hozzák első helyen szolgálatuk áldozatául, mint 30%-ban vakok és siketek, nem érdemelnek 30 évi szolgálati maximumot?

Dicsekedhetnek azonban egy kiváltsággal is, a mi rajtuk kivül senkié, kizárólag saját érdemük: a táviróí görcscsel. Ez orvosilag is érdekes jelenség az éveken át folytatott s tulfeszitett munkálkodásból származik, mi a jobbkar elbénulásában, az ujjak összezsugorodásában nyilvánul, s mi arra kényszeriti azon szegény páriákat, kik 30 év szolgálati maximumot nem érdemelnek, hogy balkezüket is munkára szoktassák, hogy idő előtt munkaképtelenekké ne váljanak, hogy családjaikat még oly korán nyomorban elveszni ne engedjék és hogy az államnak nyugdij terheit ne növeljék.

Annyit hangoztattuk a folytonos, a szakadatlan, a szünet nélküli munkát, hogy végre még elhiszi valaki, miként a távirótiszteknek szabadságuk — a többi állami hivatalnokoknak, különösen az igazságügyieknek rendszeresitett, tetszésük szerint igénybe vehető évenkénti 8 heti szabadságidejük — sincs! Nem ugy van!

Van szabadságuk és pedig nem évenkénti 8 hét, hanem évenkénti 15 nap s ezen kivül még két évenkénti 6 hét; s ez nincs más feltételhez szabva, csak ahhoz, hogy; „ha a szolgálatviszonyok ezt megengedik,“ ezek pedig kérlelhetlenebbek az uj nyugdijtörvényjavaslatnál: meg nem engedik! Ha engednek is, nem annyit, a mennyi kell egy összetört erő kiépüléséhez, nem akkor, mikor szükséges s mikor czélszerüleg használni lehetne; vagy éppen nem, mert hisz a távirdának akkor van legtöbb dolga, midőn más üdül. Télben pedig mit ér a szabadság? Zárt falak közül zárt falak közé menekülni. Nyomorból nyomorba.

A napszámosnak, ki egy hétnek hat napját kemény munkában töltötte, van egy napja: a vasárnap, melyen megpihen.

Az a szolga, ki urát hiven szolgálja, megünnepli a kereszténység által megszentelt ünnepeket; de a táviró lehet jó napszámos, lehet hű szolga, lehet buzgó keresztény — ez meg van engedve — de nincs vasárnap, nincs ünnep napja. Őt a harang-kongása is csak akkor inditja meg, mikor vészt jelez, mikor övéit veszélyben gondolja, de szolgálatától nem távozhat. Szomoru példa erre a Marosvásárhelyt, Kolozsvártt közelmultban dühöngött tüzvész; példa erre az oly megrenditő szegedi katastrofa.

(Vége köv.)

NAPI HIREK.

Kolozsvár, január 26.

* **Az erdélyi muzeum-egylet** bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztálya, vasárnap, f. hó 25 én délelőtt tartotta meg szabályszerü első zárülését. Dr. Hőman Ottó szakoszt. elnök átgondolt, velős beszéddel nyitván meg az ülést. Dr. Schilling Lajos szakoszt. titkár a választmány nevében előterjesztette a jelentést a szakosztály első évi működéséről. Mindkét beszéd együtt teljes képét adta e működésnek és eredményeinek. A szakületeket a helybeli tagok szorgalmasan látogatták, az előadott értekezések nagyobb része ki van nyomtatva a „közlemények“ mintegy 22 ivre terjedő 4 füzetében, melyek 4-ike még sajtó alatt van; azonkivül kiadta a szakosztály az „Altenberger“ Codexet. (Az elnöki megnyitó beszédet és a választmányi jelentést — térszüke miatt — csak holnap adhatjuk.) Előterjesztetett a számadás is, a melyet a gyülésből kiküldött bizottság a helyszinén megvizsgált és helyeselt, mire a gyülés egyhangulag megadta a felmentvényt. Következett a tisztujitás, a melynek eredménye: Elnök dr. Hőman Ottó, alelnök dr. Felméri Lajos, titkár dr. Schilling Lajos; választm. tagok: Dr. Ferenczi Zoltán, Hegedüs István, dr. Szamosi János csaknem egyhangulag választva. A jelenvoltak megelégegéssel pillanthatttak vissza a letölt évre és jogos reményekkel a jövőre oszlott el a gyülés.

* **Az országos kiállitás helyi bizottsága** tegnap Bénigni S. elnöklete alatt ülést tartott. Jelen voltak Gámán Zs. alelnök, Gamauf Vilmos, a kerületi bizottság jegyzője, id. Tömösvári Miklós, Ferenczi

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ignácz, Nedoroszték János, Demjén Ágoston, jegyzett: Fischer Vilmos. A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesitése után felolvastatott a kerületi bizottság átirata, melyben a helyi bizottság felszólittatott, hogy az egyes kiállitókkal az esedékessé vált $^1/_3$ rész térdijat legkésőbb f. hó 31-ig befizettesse, mert ellenkező esetben a részükre fentartott tértől elesnek. Az ülés ezt tudomásul vette és azt az illetőkkel közölni fogja. A k. bizottság egy más átirata az előbirálati szabályzat 3. §-ában megkövetelt, s a kiállitásra küldendő tárgyak előleges megbirálására hivatott 6 szakértő megválasztását sürgeti. Az ülés e bizottságba Fischer Vilmost, Binder Lajost, id. Tömösvári Miklóst, Bak Lajost, Ferenczi Ignáczot és Demjén Ágostont választotta meg. Elhatároztatott, hogy az egyes kiállitók körlevélben fognak értesittetni az előbirálati bizottság névsoráról és működésének megkezdéséről; és felszólittatnak, hogy a tárgyak elkészültéről jelentést tegyenek a k. bizottság irodájában, (gr. Mikó-ház) hogy az előbirálati bizottság az illető kiállitóhoz kiszállhasson. Figyelmeztetni fognak még a kiállitók, hogy a tárgyak felszállitását márczius 1—15-ig kell hogy eszközöltessék. Az ülés legérdekesebb tárgyát Gámán Zsigmond alelnök inditványa képezte, ki — utalva arra, hogy a kiállitásra szánt tárgyak csomagolása, szabályszerü vignetirozása, feladása stb. körül szakavatott kézre van szükség — inditványozza, hogy kéressék fel Fischer Vilmos, hogy eddigi minden irányu működését ez ágra is kiterjessze. Gamauf V. elfogadja Gámán inditványát és utal arra a körülményre is, hogy a fenn mondottak elmulasztása esetében mily nagy zavarok keletkezhetnek a tárgyak megérkezte, kicsomagolása és elhelyezése alkalmával. Nedoroszték János a kérdés érdemére szólva, nem elégszik meg avval, hogy az ily fontos és nagy felelősséggel járó munkát csak ugy szivességből végezze valaki: határozott megbizást óhajt adni az illető közeg részére; és evvel kapcsolatosan inditványozza, hogy — miután értésére esett, hogy Fischer Vilmos ugy is huzamosabb időn keresztül fog a kiállitáson tartózkodni — bizassék meg az összes kolozsvári kiállitók képviseletével. A gyülés az inditványt nagy tetszéssel elfogadja. Fischer V. köszönetet mond a megbizatásért; egyelőre kész javaslattal nem szolgálhat, de belátván a fent emlitettek szükséges voltát, kész elvállalni azok elintézését, mit a gyülés köszönettel tudomásul vett, s ezzel eloszlott.

* **A jót. nőegylet szombat esti álarczosbálja** minden tekintetben fényesen sikerült. A teremben már 10 órakor olyan tolongás támadt, hogy alig lehetett mozdulni. A vigadó termei rég nem láttak olyan nagy számu válogatott közönséget, mint ez estén. Az álerczosok elegáns dominók és maszkok egész raja lepte el a termet és hangolta jó kedvre a „civil“ közönséget. Csak amugy röpködtek a szellemes megjegyzések, az érdekes incselkedések. A bál szerencse-játékkal volt egybeköve; a társaság fiatal hölgyei 20 kros sorsjegyeket árultak az asztaloknál és minden számnak meg volt a megfelelő nyereménytárgya is; ebből is szép jövedelem folyt be a jótékony czélra. A közönség soraiban ott láttuk a jelenleg itt időző egész arisztokrácziát, városunk legintelligensebb közönségét. A mulatság a már régóta divó szokás szerint az idén is csak éjfélig tartott, a mikor az egész társaság egyszerre oszlani kezdett, ugy, hogy egy óra mulva már a gázt is eloltották. A jótékony czélra, mint értesülünk, tekintélyes jövedelem jut.

* **A katonakórház ügyében** folytatott tárgyalások a mult héten négy napi munka után szombaton este 8 órakor értek véget s a bizottság katonatagjai vasárnap reggel távoztak városunkból. A tárgyalásokról jegyzőkönyvek vétettek fel, melyekhez műszaki vélemények csatoltattak, miket az épitészeti és egészségügyi katonai közegek készitettek. E véleményekben van kitüntetve az, hogy a tervbe vett három helyen mik a hiányok s mik volnának szükségesek arra nézve, hogy részint átalakitások, részint uj épitkezésekkel való kiegészitések által megfelelő kórház létesittessék. Anynyi általában ki lett mondva, hogy megfelelő átalakitásokkal a tervbe vett helyek mindegyike megfelel a czélnak. Az pedig a városra nézve is előnyösebb, hogy ha már meglevő épületeket alakithat át, mint ha egészen uj kórház épitésére van utalva. E megjegyzést különösen azon tervre vonatkozólag mondjuk, mely az Ellenzék szombati számában lett előadva s melynek irója nem ismeretes a kérdésben fenuforgó combinatiókkal. De legörvendetesebb eredménye e tárgyalásoknak az, hogy a három terv közül bármelyik valósittatik meg, a város legalább 100—120 ezer forintot takaritott meg azon összegből, mely a tervezett egészen uj kórházra lett volna szükséges.

* **A városi mérnöki hivatalban** jelenleg három kiválóbb közérdekü épitkezés terve van munkálat alatt, miket Reményik Károly főmérnök készit, hogy távozása előtt mindegyiket mielőbb befejezhesse. Első a vashid terve, melyre a vasuti mérnöki hivatalban is készitnek két tervet. A városi terv már teljesen kész s kivitele dicséretére válik a tehetséges fiatal mérnöknek. Második a külmagyarutczai laktanya telkére tervezett kétemeletes uj laktanyára vonatkozik, mely egy egész század befogadására lesz hivatva. Ezt csak a katonai műszaki osztály láttamozása után lehet befejezni, épen ezért a vázlat előbb ez osztálylyal közöltetik. A harmadik pedig a Borjumál alatti „sugárut“ rajza, melynek alapján dr. Haller Károly polgármester már a közelgő tavaszszal bevezetteti az előmunkálatokat. Mindezen tervek a legközelebbi napokban befejeztetnek s ezek lesznek Reményik Károly távozó városi főmérnök utolsó munkái. Utóda előreláthatólog Debreczeni Balázs mérnök lesz, ki segédmérnöki minőségben sokáig volt a város szolgálatában s a hatóság és közönség többször meggyőződött szakavatottságáról.

* **A sétatéri tavon** tegnap rendezett korcsolya-ünnepély nagy közönséget vonzott a tükör-sima pályára. Százakra tehető a résztvevők száma, kik a szépen világitott tavon megjelentek és élvezték Halifax gyönyöreit a Salamon zenéje mellett. A buffetben hideg étkekről volt gondoskodva.

* **Tüzjelzés.** Tegnap este 8 óra tájt a tüzoltó-őr tüzet jelzett két ütéssel; a tüzoltók s a közönség mindenütt keresték az égést a monostori kerületben, de kiderült, hogy az őrt a kivilágitott jégpálya vezette félre. Jó lett volna a világitást előre bejelenteni, hogy ez által a közönség az allarmirozástól megkiméltessék.

* **Égés.** Szombaton este 9 óra tájt néputcza végén, a zsemlések által használt malom udvarán egy boglya széna leégett. A tüzoltóőr nem vette észre a tüzet, s nem is jelzett. A tüzoltók azonban a rendőrség figyelmeztetésére kivonultak. Megjelentek a k.-monostori tüzoltók is, s a tüzet csakhamar eloltották. — Valószinü, hogy gyujtogatás esete forog fenn.

* **A kolozsvári haladó párti izraelita** hitközség folyó hó 25-én tartott közgyülésén, a mult évi zárszámadást és a jelen évre vonatkozó költségelőirányzatot tárgyalván, erre vonatkozólag az előljáróság javaslatát elfogadta. — A közgyülés egyik további, igen dicséretreméltó határozata, hogy dr. Kohut Sándor nagyváradi főrabbit, a hitközség részére a főrabai teendő végzésére alkalmazta.

* **Verekedések.** Szombaton este a Kis-Komló vendéglőben a vendégek egy része közt verekedés fejlett ki, miközben egy pinczér-leány is megsebesült. — Vasárnap reggel pedig a „Jó barát“-nál veszett össze két napszámos a pálinka fölött, miközben az egyik érzékeny sebet kapott a fejére. A rendőrség vasárnap tárgyalta, s tette át a törvényszékhez mind a két ügyet.

* **Anarchista nyomtatványokat** foglaltak le Déván Kronik nevü német asztalosnál. A lefoglalt nyomtatványok: Der Volksfreund, Zukunft, Die Ruine és Egalité czimü folyóiratok egyes számai. Kroniknak, e nyomtatványokat Budapesten lakó mostoha fia küldötte; ő azonban azt válaszolta volna vissza, hogy neki többé affélét ne küldözzön, hanem dolgozzunk és imádkozzunk, s az isten megsegit, mint őveinket. — Az ügy a dévai törvényszék előtt áll.

* **A maros-vásárhelyi „Torna egylet“** saját pénztára javára február 1-én, a Transsilvania disztermében, zártkörü táncz-estélyt rendez. A rendező-bizottság a következőleg alakult meg: Dr. Agyagási Károly, Bedőházy János, Bucher Lajos, gr. Bethlen Károly, Csontos Olivér, Darkó Ákos, Dózsa Endre, Fekete István, Jakabos Vilmos, Jakab Rudolf, Z. Knöpfler Elek, dr. Kozma Jenő, gr. Lázár Kálmán, gr. Lázár Árpád, dr. Láni Oszkár, Lénárt József, dr. Molnár Gábor, Máriaffy Dávid, Pálffy István, dr. Pap Domokos, br. Rothenthal Béla, Sándor Kálmán, dr. Sándor Béla, br. Szentkereszty Zsigmond, Tauszik B. Hugó, gr. Teleki Mihály. Belépti jegy személyenként 1 forint 50 kr. Családjegy 4 frt. Számozott erkély-jegy első sorban 2 frt., második sorban 1 forint. Jegyek válthatók és előjegyezhetők Gubodi Sándor kereskedésében és este a pénztárnál.

* **A szülői vigyázatlanságnak áldozatául esett** Nagy-Szebenben egy két és fél éves kis leány. A szülők eltávoztak hazulról és rázárták az ajtót a gyermekre. A házigazda egyszer csak nagy füstszagot érez és látja, hogy a füst a nevezett napszámos lakásából tolul ki. Az ajtó be lévén zárva, feltöretett. A szobában égett az ágy és a szegény kis leány halva feküdt a földön. A szerencsétlenség valószinüleg ugy történt, hogy a kemenczén lévő szalma meggyult, az ágy tüzet fogott, mire a kis gyermek leszált onnan és nem tudott kimenni sehol, a füstben megfuladt. A vizsgálatot meginditották annak kipuhatolására, hogy vajjon a szülők hanyagsága volt-e okozója a szerencsétlenségnek.

* **Gyilkos férj.** Szücs Constantin brádi lakos, mint a hunyad irja, fejszével alvó nejét a szó szoros értelmében össze-vissza vagdalta. Huszonhét vágás és ütés constatáltatott a szerencsétlen nőn. A vágások és ütések majdnem mindenike halált okozó volt. A gyilkos férj — állitólag — őrülési rohamában követte el borzasztó tettét.

* **Női mantille**. A tiszti-kar f. hó 23. tartott casinó estélyén egy női mantille maradt a ruhatárban. Igazolt tulajdonosa átveheti a casinó titkárától.

* **Ujabb robbanások Londonban.** Londonból jan. 24-diki kelettel jelentik: A Westminster-palotában ma két izben is történt robbanás. A robbanások az összes ülőhelyeket szétrombolták, felszakitották a padlatot. A foyer s előcsarnok törmelékekkel s hulladékokkal van tele. Emberélet szerencsére nem esett áldozatul. Ez annál csodálatosabb, mert a parliament-épületet csak szombaton szokták a közönség számára belépő jegyek mellett megnyitni. Az első robbanás $2^1/_4$ órakor történt s a következő kép folyt le. A Westminster-csarnokban egy hölgy észrevéve egy csomagot, figyelmessé tette arra az ott álló rendőrt. Ez a csomagot fölemelve, kezeibe vette. Ebben a pillanatban a dinamit felrobbant. Ez alkalommal két rendőr s két látogató sebesült meg. Három perczczel később történt a második robbanás az alsóházban. Valószinüleg a pairek karzata alá helyezték el a dinamitot. A közönség rémülten rohant ki a helyiségből, melyet porfellegek töltöttek meg, egy ideig mindent eltakarva szem elől. Az alsóházat rendőrök állták körül, a kik a belépéstől mindenkit eltiltanak. Az előrészen ablaktáblák is törtek összse. Egy másik robbanás történt két órakor a Towerben, mely óriási dördülést okozott. A Tower kapuit azonnal bezárták. A rendőrség minden fölvilágositást megtagad. Számos elfogatás történt. Az alsóházban heten a Towerben tizenhaton sebesültek meg. A kár jelentéktelen.

Gyászrovat.

Boér János veterán szinész, utóbbi időben a kol. nemz. szinház karzati jegyelárusitója, janus 24-én két heti sulyos betegség után jobblétre szenderült.

A kolozsvári szinház igazgatósága — mint már több esetben tette — ezuttal is szép példáját adta nagylelkűségének. Az elhunytban a félszázados szinész emlékét megtisztelni óhajtván, tisztességes eltemettetését magára vállalta. E nagylelkűségért, mely sorakozik azon nemes tettek közé, melyek a kol. orsz. nemzeti szinház igazgatóságát mindig jellemezték — fogadja az igazgatóság az elhunyt hozzátartozóinak, tisztelőinek, pályatársainak hálás köszönetét.

Az elhunytnak pályatársai tiszteletük jeléül babérkoszorut gyászszalaggal s e felirattal tettek koporsójára: „Boér János pályatársunknak. A kolozsvári nemzeti szinház személyzete.“

Boér János egyike volt a régi gárda tagjainak. Az uttörő szini nemzedék közé tartozott. Született Maros-Vásárhelytt. Tisztességes polgári család gyermeke volt. Iskoláit Maros-Vásárhelyt és Kolozsvárt végezte. Szini pályára lépett 1836 ban.

Fiatal korában, midőn még a „sugár legény“ czim ráillett, szerelmes szerepeket játszott. Később szinésznyelven nevezve: apaszinész lett. E szakmában egyike volt a jelesebbeknek. Kik még mint működő szinészt ismerték, elismerőleg nyilatkoznak alakitásairól és előadó képességéről. Különösen a régi táblabirák egyik kiváló személyesitőre találtak benne. Csikósban: Szárnyai, táblabiró. Violában: Nyuzó, főbiró. Ludas Matyiban: Döbröghy jobb személyesitőre aligha akad. Kitünő szerepei voltak még a számosak közt Szinházi képtelenségekben; Hájasi de Hájas. Bácsiban: a bácsi. Nagyapóban: Peterdi. Tücsökben: Barbeau apó. Liliomfiban: Szilvay professor. Peleskei nótárius. II. Rákóczi Ferencz fogságában: Pater Knitelius. És sok más.

A sors, a végzet, mint sok másnak, neki is keresztülhuzta számitásait s elvette tőle azt, a mi nélkül a színész a szinpadon már meg nem élhet. Az egykor csengő, stentori hang elvesztette érczét, kifejező hatalmát és megtagadta örökre a szolgálatot. Boér kénytelen volt megválni a szinpadtól.

A kolozsvári nemzeti szinház igazgatósága méltányolni óhajtván benne a szép multu veterán szinészt, gondoskodott, hogy állást kapjon: s igy lett Boér karzati jegyelárusító. Ez állásban volt háláláig.

Majdnem két tizedéven keresztül élt a szinpadról leszoritva. Nemes önmegadással türte sorsát. Nem zugolódott soha. Csak ha régi szerepeit másoktól látta, oda-odasimult egy-egy kollegához s elmondogatta susogó hangon, ragyogó szemmel és élénk taglejtéssel, mikor, hol, kivel játszotta ő ezt. Az öreg ur valóságos élő szini krónika volt. Sokat tapasztalt, sokat tanult, sokat is tudott. Tanácsokkal örömest szolgált, felvilágositást készséggel adott. S ha néha-néha zárkozott kedélyhangulat lepte meg, nem lehet csodálni! olykor a susogás is terhére volt, látszott az arczán.

Tisztességes, munkás szinész volt, s egyéb érdemei közé sorolható, hogy szinészetünk egyik csillagát: Szasvayné Boér Emmát, mint nevelő apa ő nevelte fel a magyar szinészetnek.

Legyen emléke tisztelt, hamvai felett lengjen áldás.

Szentgyörgyi István.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NEMZETI SZINHÁZ.

Bérlet 89-ik szám.

Kolozsvár, 1885. jan. 27.

A könyvtárnok vagy két Róbert.

Vigjáték 4 felvonásban.

Személyek:

Marsland . . Hegedüs.
Edith . . . . Medgyaszai E.
Harry . . . . Zilahi Gy.
Macdonald . Szentgyörgyi.
Webster . . . Vedress Gy.
Éva . . . . . Gerő Lina.
Sára . . . . Kőrösiné.
Armadale . . Váradi A.
Woodford . . Hatvani.
Gibson . . . Megyeri.
Róbert . . . Vendrei.

Kezdete 7 órakor.

Hegedüs Sándor felolvasása.

A budapesti kereskedelmi csarnokban szombaton este Hegedüs Sándor orsz. képviselő tartott felolvasást „A mi nemzedékünk“-ről. Oly nagyszámu és előkelő közönség régóta volt a kereskedelmi csarnokban, mint ez estén. Ott volt a kereskedő-világ szine-java, továbbá Falk Miksa, Visi Imre és Ullmann Sándor orsz. képviselők, stb.

Hegedüs szellemes és tartalmas felolvasását a közönség mindvégig a legnagyobb figyelemmel hallgatta s Hegedüst ugy a terembe lépésekor, miut felolvasása végeztével lelkesen megéljenezték.

Hegedüs felolvasásában ráutalt a divatos félszeg felfogásra, mely a mai nemzedéket folyton korholja s a multat mindig dicséri a jelen rovására. Számos találó érvvel és élénk szellemmel polemisált e felfogás ellen s védelmébe véve a mi nemzedékünket. Hogy a mult nem volt olyan dicső, mint a mostani poéták és politikusok mondogatják, azt régi poéták és politikusok idézeteivel bizonyitotta be. Hogy pedig a mai nemzedék nem oly satnya, mint állitják, azt bebizonyitotta a mai nemzedék munkás életével s az általános haladással.

Érdekes példákat hozott fel, hogy a költők minden korban dicsőitették a multat s korholták a jelent. Homér Iliasában Nestor arról panaszkodik, hogy „a mai nemzedék mit sem ér“.

A magyar költők is csak igy irtak mindig. Ezelőtt három századdal Horváth András és Balassa Bálint énekeltek szomoru dalt „az elfogyott magyar népről“ s a tizenkilenczedik század egy katholikus egyházi éneke dicsőiti a Balassa korát, a tizenkilenczedik századot korholván, a mely korból egy vers czimében is elárulja tendentiáját, lévén a czime „Jaj szó, melyben édes hazánk romlását énekli meg egy szegény poéta.“ Ányos Pál, Baróthi Szabó Dávid hasonlóképen irtak.

Napjainkban dicsőitik az 1790-iki nemzeti fölpezsdülést; — pedig az akkori költők ezt az időt is korholták. Később is minden korban szidták a „mai nemzedéket“ a költők; Berzsenyi Dániel „romlásnak indult hajdan erős magyar“-ról énekelt, Vörösmarty pedig „régi dicsőség“-ről, mely „késik az éji homályban“, Kölcsey Hymnusa is a jelen balsorsának panasza; a virágzó negyvenes években is Garay azt kérdezi: „hová lettél dicső kor.“

Az első biztató hang csak Petőfinél jelentkezett, de itt meg a másik tulságban. A költők kétségkivül hivatást teljesitenek, midőn a jelen hibáit fölfedik s rámutatnak a mult fényes példáira; de a poéták mindenben tulmennek a határon. Tagadhatatlan azonban, hogy e hibától a politikusok nem mentek.

Deák Ferencz 40 évvel ezelőtt hosszan fejtegette, hogy menhyire szegényedett a nemzet s hogy tönkre kell mennie — most ugyanazt hangoztatja némely politikus s a nemzet folyton erősödik.

Az elfogultak véleményének czáfolására fölsorolta a felolvasó a kiállitások adatait is, melyek iparunk s kereskedelmünk folytonos haladását jelzik. A mai nemzedék se rosszabb, mint voltak a régiek, a mai jobban tud dolgozni, a föld kincseit jobban kihasználja s tud lelkesedni is, ha kell. Nem a hőstettek korát éljük, de a munka is emeli a nemzetet. Hóditunk most is a civilisatió fegyverével, s kevesebb dicsőséggel talán, de több állandó eredménynyel.

Felolvasását Hegedüs e szavakkal fejezte be: A mi nemzedékünk jelszava legyen: többet irni, mint beszélni s többet tenni, mint irni.

A felolvasást zajosan, hosszasan megéljenezték.

A felolvasás után mintegy száz teritékü társas vacsora volt, mely kitünő hangulatban folyt le. Több felköszöntőt is mondottak, az első toasztot Neuwelt Ármin, a kereskedelmi csarnok elnöke mondotta, Hegedüs Sándorra, megköszönve azt a kitüntetés, melyben Hegedüs a kereskedelmi csarnokot felolvasásával részesitette. Hubenai József, a csarnok alelnöke, Falk Miksát köszöntötte fel. Hegedüs Sándor a kereskedelmi csarnok elnökére Neuwelt Árminra mondott köszöntőt. Azután még számos felköszöntő volt: Hegedüsre, Falkra, Schniererre, Brachfeld a sajtóra, stb. A mulatság a késő éji órákba is belenyult.

Vas Gereben hamvai.

(Eredeti tudósitás.)

Budapest, jan. 25.

Ma délután nagy és Vas Gereben nevéhez méltó ünnepélyességgel helyezték örök nyugalomra az idegen föld öléből fölszedett drága hamvakat.

Az irói és művészi körnek helyiségei már két óra tájban megteltek és az udvaron, valamint a nemzeti szinház bérháza előtt csoportosult az egyetemi ifjuság 100 tagu és a „Balatonvidéki kör“ 80 tagu küldöttségei.

Egy negyed háromkor megindult a menet, elől az egyetemi ifjak zászló alatt, utánuk a koszorukat vivő csoport hármas sorban, a következő koszorukkal: a várszinház személyzete, a balatonvidéki kör, a veszprémi kegyesrendi gymnázium, a győri ált. tanitónőképző, a győri tisztelők, a győri főgymnázium, a győri polgári leányiskola, a „Concordia“ bécsi irók egylete, özv. Toldy Ferenczné, özv. Springholzné, (V. G. nővére) Kaloczy Lajos és János, a bécsi egyetem magyar ifjusága, a pozsonyi Toldy-kör, az irói és művészi kör, a Vas Gereben-bizottság, a bpesti egyetem ifjusága, Jókay Mór, a Balaton egylet, Budapest fővárosa, Bisztray Aaron Lászlóné és Radakovics Ferencz koszorui.

Ezután nagy csoportban a balatonvidéki-kör ifjusága, majd Vasváry Kovács József a pozsonyi Toldy-kör koszorujával s utána a Vas Gereben-bizottság, az irók és művészek köre, a várszinház, a veszprémi küldöttségek és végül a mintegy 1000 főre tehető közönség.

A temetőbe érve, a rendőrség által alkotott kordonon belül foglalt állást a nagyszámura felszaporodott közönség, melynek soraiban ott láttuk: Kada Mihály alpolgármestert, Pekáry főkapitányi helyettest, Vadnay Károly, Fenyvessy Ferencz, Kissovics Ferencz, Horánszky Nándor, Boda Vilmos, Urváry Lajos orsz. képviselőket, Tóth Lőrincz, Osztrovszky József kuriai birákat, Berecz Károlyt, Székely Józsefet, Kármán Lajost, Lévay Imre igazgatót, mint Veszprémmegye küldöttjét, Komócsy Józsefet, Tolnay Lajost, Telepi Károly, Ábrányi Emil, Sziklay János, Vály Béla, Kanyurszky György egyetemi tanárt, Pálmai Ilka asszonyt és nővérét, Gollovitz-nővéreket és nagyszámu diszes hölgyközönséget.

Kevéssel három óra után megkezdődött az ünnepély dr. Vály Béla szépen elmondott s emelkedett hangu beszédével, mely következőleg hangzik:

M. t. Uraim. A bizottság, melynek képviseletében van szerencsém ez ünnepélyt megnyitni, ma egy hete ásatta ki sirjából a munka terhe alatt 17 év előtt összeroskadt férfiu tetemeit s hazahozta, hogy a haza földjében, melyet életében oly hőn szeretett, aludhassa örök álmát.

Tizenhét éve ma, hogy Vas Gereben meghalt.

Tizenhét évig el volt feledve sirja. Azok, kik kegyeletüket leróni akarták sirjánál, hasztalan keresték a bécsi währingi temetőben. És tizenhat év alatt pedig sokan keresték. Nagyon sokan tették le e hosszu idő alatt sirjára szánt koszorut az ut szélére, átázva a keresés verejtékétől s a honfi könnyektől. Ma egy éve megtaláltuk a sirt. Emlékoszlopot állitott oda akkor a honfiegylet.

Csakhamar azonban tudtunkra esett, hogy a temetőt, melyben Vas Gerebent örök nyugalomra helyezték, feloszlatni kezdik. Midőn tehát a feloszlatás foganatosittatott a nemzet akaratából feltalált sir lakójáért elmentünk s hazahoztuk.

Tetemét mi teljesen épen találtuk, minthacsak várt volna a hazahozatalra s nem akarna elporladni azon földnek hantjai alatt, melynek atomjai reá nézve idegenek.

Várt reánk, minthacsak sejtené, hogy a magyar nemzet nem engedheti az ő hamvait idegenekkel közös sirba szoritani.

Elhoztuk tehát, hogy itt a honi hantok alatt porladhasson el.

Adjon neki itt a magyarok Istene örök nyugodalmat.

Fényeskedjék neki a müvei szelleméből felsugárzó elismerés.

És most a bizottság nevében, mely egy idegen ország idegen ajku fiaitól átvette a jeles magyar irónak, Vas Gerebennek tetemeit, azt átadom a nemzet örökké élő kegyeleteinek.

Ezután Serly Lajos népszinházi karnagy Hymnusát énekelte szabatos előadással és mély érzéssel a népszinházi énekkar, mire megkezdődött a gyászszertartás, melyet Kissovics József apát-kanonok, orsz. képviselő végzett fényes segédlettel. Ezt követte Vadnay Károly búcsuszózata, mely egész terjedelmében a következőleg hangzik:

Rég eltemetett, de el nem felejtett barátunk, irótársunk, Vas Gereben! megilletődve állunk koporsódnál, kihült hamvaid előtt, melyek immár tizenhét esztendő óta pihennek. Nem elvesztésedet siratjuk ez órában, mert hisz azok is, akik egykor barátaid közé tartoztunk, oly hosszú időn át megszokhattuk a komor, a kérlelhetetlen tényt, hogy már rég az árnyak és emlékek világában vagy! Sőt ez ünnepélybe, melyet kegyelet s az érdemek iránti lelkesülés hoztak létre, inkább fölemelő, mint nyomasztó érzés vegyül. Az teljesült most, hosszu idő után, a mit bizonyára te magad kértél volna végkivánatul, ha a hirtelen halál fagyos keze el nem fojtja sovárgó szavadat: „Vigyetek haza az örök-pihenésre!“

S ime, végre itthon is vagy hamvaidban, itthon, a hol könnyebb lesz fölötted a föld!

A mi egykori zord időnk egy nagy csapása, mely annyi fennköltt lelket sujta: a számkivetés neked is osztályrészül jutott, csakhogy legalább nem érező szivedet, hanem haló porodat érte. Holtod után nagyon hosszu ideig kellett porlanod távol e hazától, melynek édes anyaföldjéhez voltál nőve tgsted minden idegszálával, lelked minden sugárával.

Neked nem tájhatott e bus végezet. De fájt helyetted nekünk, a kik ismertük s tudtuk rólad, hogy az „itt élned, halnod kell“ szozatát többen, szenvedélyesebben senki sem érezhette át, mint a te minden izében magyar szived. És mikor évről-évre eljött a halottak napja, bizonyára számosan valánk, a kik bánatosan gondoltunk arra, hogy nem látogathatjuk s nem koszoruzhatjuk meg a te sirodat is, ama jelesekével együtt, kik rosz időben jól éltek a hazának s zord viszonyok közt erősen tudtak hinni a jobb jövőben.

Isten kegyelme neked is megengedte érned e jobb jövő fölvirradását. A bevezetés hosszu, ádáz éjszakája s a küzdés kétes szürkülete után te is örvendve üdvözölhetted a kelő napot: az alkotmány visszavivását s a koronázás nagy ünnepét. Ott állttál te is a diadalra emelt ügy buzgó, kitartó harczosai közt, azzal az öntudattal, hogy a csüggedezés idejében te is lelkesen tápláltad a sanyargatott nemzet önérzését, hitét, bizalmát. De — fájdalom! — nem sokáig örvendezhettél e jobb időnek. Agyad tele uj tervekkel, szived áradó érzülettel, siettél a császári székvárosba, hol akkor ült össze első izben a közös ügyek fölött tanácskozó magyar bizottág, s törekedtél támogatást szerezni egy kedvencz eszmédnek, hogy a nemzeti törekvések előmozditására majdan egy nagy és uj közlönyt indittassál meg. Emlékezem, hogy midőn kezet szoritál velünk, mily bizva mondád: „Fiuk! nekünk is, iróknak, a kik eleget szenvedtünk, éreznünk kellene az idő jobbra fordultát, s ha czélomat érem, össze is állunk egész irodalmi táborrá, ügyeink szolgálatára.“

És aztán nehány nap mulva hirtelen halálod hire szomoritott el mindnyájunkat. Még csak az sem szolgált vigaszunkra, hogy körülállhattuk volna koporsódat, utolsó istenhozzádot mondva sirodnál. A nagy, a lázas munka ideje volt az, midőn senki sem hagyhatta el helyét. A visszahóditott nagy terület megtermékenyitésének, a rég félbeszakadt munka serény folytatásának, a kényszerü mulasztások mielőbbi helyrepótlásának időszaka. Ugy volt, mint a diadalmas döntő ütközésben: ha jó vitézek esnek is el, a többinek haladni kell folyvást előre, hogy teljessé váljék a munka sikere, biztositva legyen minden fontos pont, s egy óra, egy percz se muljék el haszon nélkül.

És e nemesen zaklató törekvések közepett — valljuk be őszintén — mi, a kortársak és barátok, a távoli földben felejtettük a te hamvaidat. De — hála a gondviselésnek — abban az uj nemzedékben, melyet a jelen munkáira a régibb jó magyar irók szelleme is hevit, támadtak, kik ezt a mulasztást helyrehozták! Előállt egy lelkes fiatal iró, ki szeretettel irta meg és adta ki életrajzodat s jellemezte müveidet s munkásságod képét. Az ő müve nemcsak jó könyv volt, hanem jó cselekedet is, mert abból sarjadzott ki a kegyelet termékenyitő érzése, előbb a vágy, aztán a tett: hamvaidnak hazaszállitása. Legyen szabad a régibb irók, a kortársak, az egykori barátok és tisztelők nevében hő köszönetet nyilvánitani annak a bizottságnak, mely lelkes ifjakból állva, erélyesen végre is tudta hajtani azt, a mi a Vas Gereben magyar szelleme iránt legigazibb tisztelet, hogy t. i. hamvait visszaadták annak a hazának, melyet ő lángolva, lobogva szeretett.

Bizony nem hiába élt és irt ő, nem hiába volt a szabadságharczban a „Nép barát“-ja, az alkotmány visszavivásakor pedig buzgó „hirmondó“-ja: ime, holta után több, mint másfél évtizeddel — nagy idő a hamar fejlődő világban! — a legélénkebb kegyelet hozta vissza, a legőszintébb tisztelet környezi hamvait.

Tisztelt barátim! Épp jókor hoztátok haza e hamvakat, oly időben, midőn a Vas Gereben tollának erős magyarságára mutatni mintegy irodalmi szükséggé vált.

Itt, a temető földjén, a föltámadás mezején nincs helye annak, hogy hamis virágokat szórjunk e koporsóra és hogy szépitgessük az irodalmi élet való-igazát.

Vas Gereben, mint alkotó iró, keveset törődött azzal, hogy eredeti, tösgyökeres tehetségét a művészeti izlésnek is valami magas szinvonalára emelje. Müveinek szerkezete, jellemzéseinek módja e hiányt érezhetővé teszi. Természetének izgékony elevensége, vérének

☞ Folytatása a negyedik oldalon.

gyors kerengése nem engedtek neki annyi nyugalmat, hogy képeit tüzetes szabatossággal fesse meg, szobrait a teljes bevégzettségig vésegesse ki. Képet, szobrot gyakran elnagyolt. Mennél hosszabb munkát irt, annál inkább láttuk, hogy gyorsan, sietve irt. Egész lényének fővonása volt különben is a sietés. De ennek daczára, munkái ritka értékkel birnak, ugy nemzeti anyaguknál, mint az előadás tőrül metszett magyarságánál fogva. A „Parlagi képek" a dunántuli magyar nép tősgyökeres világának életeleven alakjait és viszonyait mutatják hamisitatlan valódiságukban s oly magyaros nyelven és észjárással, mely ez irót az irodalmi egyéniség erejével és hatásával ruházta föl. „Régi képei" pedig az egykori elszigetelt magyar élet számtalan tipikus alakjainak ugyszólván könyv-Walhalája.

S mi minden tükröződik vissza az ő korrajzaiban: jellemző adomák, viszonyokra és emberekre világot vető valódi történetek, a régi magyar- és jobbágy-élet sajátos jelenségei, kimagasló tekintélyek: a Georgicon fejedelmi bőkezüségü alapitója, a pestmegyei hires alispán, ki a nemzeti szinházat épitteté; hatalmas püspökök, hazafias plébánusok, gazdatisztek, régi módi táblabirák, romlatlan népemberek, durva kéreg alatt rejlő nemes szivek, és mindezek viszszái: kiváltságaikkal visszaélő urak, semmittevő birtokosok, hatalmaskodó kurtanemesek, kevélykedő hétszilvafások, élősdi alig-urak, ravasz parasztok, a közélet szájaskodói, lenézett értelmezők, kik nem birtak a nemes-levél egyedül üdvözitő áldásával; szóval az a régi, kezdő világ, melyben az igazságosság jobban megvolt az emberi szivekben, mint az avuló intézményekben, s melyet a szabadságharcz széles és véres mesgyéje annyira elválaszt az ujabb időtől, hogy ma már valami réges-régiségnek látszik. S eme reánk nézve oly becses multnak képét, életét, alakjait, az akkori idő nek mintegy lelkét, foglalják magukban a Vas Gereben kötetei. Nem egészen ugy, mint egy müvészeti muzeum, hol minden mesteri készséggel ragyog bámuló szemünk előtt; hanem mint egy gazdag bánya, mely feltártan, nyitva áll, kinálva a drága érczet, a becses alkatrészeket, a táblabiró-világ egykori nagyérdekü idejéből.

Talán most, hogy e jó népiró porai hazakerültek, a feledés pora meg el fog szállani az ő jobb könyveiről, melyeket most már csak azért sem szabad átengednünk az enyészetnek, mert azokban a magyar szó és észjárás eredetisége igen izmosan ragyog. S épp ennek példája az, a mire különösen szükség van a mai időben, midőn még mindig okunk van viszhangoztatni azt a mély panaszt, melyet Arany János nehány évvel ezelőtt a „Kozmopolita költészet" czimü költeményében fejezett ki, s mely — a mint akkor hozzám intézett levelében irta: — „Egy lelkéből önként felszakadt fájdalmas szózat annak láttára, hogy ujabb költőink a nép-nemzeti nyomokat kerülve-kerülni látszanak, s bizonyos kozmopolitságban tetszelegnek.

Eszünkbe kell jutni e panasznak, midőn legtőzsgyökeresebb magyar népirónk egyikének hamvait adjuk át most végre az édes haza anyaföldének. De épp e hamvak iránt tanusitott kegyelet nem kelti-e föl bennünk egyszersmind a biztató reményt, hogy a kosmopolitaköltészet jelenségei csak oly muló divatot képeznek, melyet a világ-müveltség elsajátitásának hő- és nemes vágya árnyék gyanánt idézett elő, s közel az idő — s már is látszanak előjelei, — midőn a hazai szépirodalom minden jelentősebb termékében, a tartalom értéke és a forma müvészete eredeti nemzeties szellemmel és teljesen megtisztult igaz magyar nyelvvel fognak párosulni.

Áldottak legyenek haló poraikban mindazok a nemes irók, kiknek müvei és példái a nemzeti szellem ápolására, izmositására serkentik az uj nemzedéket, s legyenek köztük megáldva e most haza szállitott drága hamvak, melyeknek siri álma annál édesebb lehet, mennél jobban fog éledni, erősödni, virágozni e nemzet és annak lelkétől lelkesedett szülöttje a hazai irodalom! — Régen elköltözött, de el nem feledett barátunk, irótársunk Vas Gereben, békében pihenjenek itthon a te poraid s tiszteletben álljon mindenha a te emlékezeted! —

A gyászbeszéd elhangzása után a népszinházi énekkar zárta be az ünnepélyt a „Szózat" eléneklésével, mire a nagyszámu koszorukat helyezték le a sirba, a koporsó fölé s ráhuzták az anyaföld hantjait.

Az ünnepélyt zokogva hallgatta végig Bisztray Aron János és neje, valamint Radákovics Ferencz, az uj sirba helyezettnek fivére és számos rokonság, kik ez alkalomra érkeztek a fővárosba.

A közönség szétoszolván, a bizottságok és küldöttségek lakomára gyültek össze a Szikszay első emeleti éttermében és élénk lakomázás és toasztozás közben fejezték be a szép ünnepélyt.

Az orsz. daláregyesület közgyülése.

Az országos daláregyesület — mint lapunkat Budapestről értesitik — tegnap délelőtt 10 órakor a nemzeti zenede sarkantyusutczai helyiségében rendkivüli közgyülést tartott, melyen nagy számmal vettek részt a vidéki tagegyletek kiküldöttei és képviselői.

Bartay Ede elnök meleg szavakban üdvözölte a megjelenteket, aztán ünnepélyes szavak kiséretében átadta a debreczeni daláregylet képviselőjének a miskolczi közgyülés által odaitélt aranyérmet, a kassai, kecskeméti, s. alja-ujhelyi, szegedi és szentesi daláregyletek küldötteinek pedig a miskolczi dalárversenyen kiérdemelt ezüstérmeket. Ezután Ábrányi Kornél titkár tett jelentést a magyar király-hymnus ügyének állásáról. E szerint a m. tud. akadémia az egyesület részéről fölajánlott 1000 frankot aranyban pályadijul tüzte ki a királyhymnus szövegének megirására, elvállalván egyszersmind a pályamunkák megbirálását és a dijak odaitélését. A közgyülés határozatához képest, minden lehetőt el fognak követni, hogy a király-hymnus, ha a pályázat nem lesz meddő, megzenésitve már a legközelebbi pécsi dalárünnepélyen előadassék. Élénkebb vitát keltett a napirend harmadik pontja, melyet az igazgató-választmánynak az alap- és házszabályok és az ünnepélyi ügyrend módositása tárgyában előterjesztett reformjavaslata képezett. A vitában, mely két óránál többet vett igénybe, résztvettek: Brinkmann Antal törvényszéki biró, az esztergomi daláregylet képviselője, Várady Gábor, a máramarosiak megbizottja, Literáty Ödön, Münich Aurél, Follmann, Reményi, Zelenka, Lengyel Imre és még több vidéki tagegylet képviselői.

Elintéztetett több házi ügy, többek között a központ részéről az egyleteknek küldendő szólamokat, az ünnepélyre való előzetes bejelentéseket stb. illetőleg. Nagy oppozicziót keltett a jelenvoltak körében az a körülmény, hogy az igazgató-választmány az egyesület föntartása czéljából az egyleti tagdijaknak kétszeresére való emelését hozta javaslatba, azonkivül a költségvetési előirányzat fedezésére azt inditványozta, hogy a vidéki egyletek minden két évben legalább egy hangversenyt rendezzenek az országos daláregyesület javára, vagy pedig ebbeli kötelezettségüket 20 frt lefizetésével váltsák meg. Ez inditvány mellett Brinkmann Antal szólalt fel. Ennek ellenében Zelenka János, a b.-gyarmathi daláregyesület kiküldöttje, hosszasabban fejtegette, hogy a kisebb vidéki városok egyletei sanyaru helyzetüknél fogva ily áldozatokra nem képesek és ha ez inditvány fentartatnék, többek között az ő egylete is kényszerülne a szövetkezet kötelékéből kilépni. Többek nyilatkoztak még hasonló értelemben és miután még felolvasták Huber Károlynak az inditvány keresztülvitele ellen beküldött tiltakozó levelét, Bartay Ede elnök a jelenvoltak helyeslései között kijelentette, hogy az igazgató-választmány az egész költségvetési előirányzatot visszavonja és ez ügyet ujabb megvitatás után a pécsi közgyülés elé fogja terjeszteni.

Az ügyrendnek többrendbeli módositása után szóba került az országos kiállitás tartama alatt tartandó dalár-ünnepély ügye is. Bár néhányan azt inditványozták, hogy a többszörös akadályoknál fogva az egyesület tagadja meg a kiállitáson való részvételt, Várady Gábor felszólalása után a közgyülés megbizta az elnököt, hogy ez irányban tegye meg a kellő lépéseket és tárgyalásainak eredményéről további intézkedés végett értesitse az igazgató-választmányt.

Zelenka János kétrendbeli inditványt terjesztett elő, névleg egy egyleti közlöny kiadása és egy magyar férfi négyesekre kiirandó pályázat.

Az inditvány felett a választmány fog határozni. Miután még Lengyel Imre, a debreczeni dalegyesület képviselője, köszönetet mondott Bartay Ede elnöknek az egyesület iránt tanusitott ügybuzgalomért, a közgyülés délután 2 órakor véget ért.

Időjárási naptár.

(A nyitravölgyi gazdasági egylet agrarmeteorologiaintézetének időjóslatai alapján.)

Január 27-én. Változó idő, helyenként teljesen derült, helyenként helyi befolyások következtében csapadék is várható.

Idegenek névsora.

— Január 26. —

Biasini-szálloda.

Lőrincz Mihály keresk. N.-Várad. Filippi József keresk Bécs. Sorbán Istvánné ügyvédné Arad. Karatnai J. Jenő tanár Szászváros. Barabás Domokos birt. Szombatfalva. Zsidó Mari magánzónő Pávа. Hágemán Ödön és neje birt. M.-Köblös. Erősdi Mihály jogász Bpest. Br. Kemény Géza birt. Branicska.

Nemzeti-szálloda.

Basch Alfréd utazó Bécs. Deutschezer Károly utazó Bécs.

Pannonia-szálloda.

Schvartz Adolf keresk. M.-Ludas. Pojlák Domokos keresk. Sz.-Ujvár. Wenczich János utazó Brassó. Kugler Mihály főmérnök Bpest. Springer Ignácz kereskedő, Bánffy-Hunyad. Lábos Gyula, mérnök Zilah.

KÖZGAZDASÁG.

— **A kiállitás országos bizottságának** elnöke Matlekovits Sándor államtitkár a következő körrendeletet intézte valamennyi kerületi és a budapesti helyi bizottsághoz: „Az országos kiállitás megnyitásának, illetőleg a kiállitási tárgyaknak a klállitási területre leendő kiállitására f. évi márcz. 1-től 15-ig kitüzött és a kiállitásnak kellő időben leendő megnyitása szempontjából szigoruan megtartandó határidő közeledtével elérkezettnek vélem azon időpontot, a melyben az egyes kiállitók, tekintettel az országos kiállitásnak közgazdasági fontosságára s azon befolyásra, a melyet ezen nagy nemzeti vállalat közéletünk összes ágaira gyakorolni hivatva lesz; az illetékes tényezők által személyes utánjárás, buzditás, és a kiállitásban való részvételtől várható erkölcsi és anyagi haszonnal való utasitással; kiállitási tárgyaiknak elkészitése és pontos felszállitására, valamint a még hátralékosok a térdij első egyharmad részének, a magyar országos bank, mint a kiállitás pénzeinek kezelésével megbizott intézetnél leendő befizetésére serkentessenek. Támaszkodva a tek. bizottság részéről az ügy iránt eddig minden alkalomból tapasztalt hazafias önzetlen tevékenységre, bizton várom, hogy a bizottság tagjait és az összes helyi bizottságokat az iránt felkérni sziveskedjék, hogy a szükséghez mérten, a községükben tartózkodó kiállitóknak működésére az érintett módon befolyni, érdeklődésüket a kiállitás iránt fokozni s erélyesen odahatni sziveskedjenek, hogy a kiállitás, mint a nemzet termelő képességének leghübb tükre, az egyes kiállitók kitartó buzgalma és áldozatkészsége által ugy a bel-, mint a külföldnek osztatlan tetszését nyerhessék el. Matlekovits."

Felelős szerkesztő:
AJTAI K. ALBERT.
Laptulajdonosok:
K. PAPP MIKLÓS ÖRÖKÖSEI.

A kolozsvári
KISEGITŐ TAKARÉKPÉNZTÁR
SZÖVETKEZET
f. 1885. év február hó 7-én d. u. 3 órakor
A VÁROSHÁZ NAGYTERMÉBEN
KÖZGYÜLÉST
tart, melyre a szövetkezet minden tagját ezennel meghivja
Kolozsvárt, 1885. január hó 24-én
az igazgatóság.

A közgyülés tárgyai:

1. Elnöki megnyitó.
2. Az igazgatóság jelentése a mult évi üzletről, a felügyelő-bizottság jelentése s annak alapján a nyeremény megállapitása.
3. Három igazgatósági tag megválasztása. (35. §.)
4. Hat felügyelő-bizottsági tag megválasztása. (52. §.)
5. Öt napibiztos megválasztása. (57. §.)
6. A választás eredményének kihirdetése.
7. A jegyzőkönyv hitelesitésére három tag kinevezése. (32. §)

A közgyülésen csak igazolójegygyel vehetni részt. Az igazolójegyek a törzsbetétről szóló okmány előmutatására február 5-én és 6-án az intézeti helyiségben, az irodai délelőtti órákban szolgáltatnak ki. (23. §.)
48 1—1

Sz. 154—1885. (51 1—2)

Pályázati hirdetmény.

A mocsi járás szövetkezett 36 községében az 1881. évi deczember hó 19-én 3 évre megválasztott közgyámnak szolgálati ideje 1884. év végével lejárván, ezen közgyámi állomásra kolozsmegyei tkts. alispán urnak 14673/884. sz. rendelete folytán további 3 évre ezennel pályázatot nyitok.

Ezen állomás javadalmazása áll 240 frt évi fizetésből, mely utólagos évnegyedenkénti részletekben a megyei kebli pénztárból kiszolgáltatik; és mely mellett napidij és fuvarbér fel nem számitható; azon esetben pedig, mikor a közgyám hivatalos megbizatásokban jár el, a körjegyzőt megillető munka-dijban részesül.

Pályázni kivánók felhivatnak, hogy Kolozsmegye tekts. közig. bizottságának az ezen tárgyban 1881. évi aug. hó 28. napján kiadott szabályrendelete 12. §. értelmében felszerelt folyamodványait **f. évi február hó 21.** napjáig hozzám adják be; a választást pedig ugyancsak **f. évi február hó 23-ik** napjára tüzöm ki — mikor is **d. e. 9—12** óráig irodámban meg fogom tartani.

Mocsi járás szolgabirójától
Mocson, 1885. január 23-án.

Mayr János,
sz.-biró.

A
MAGYAR POLGÁR
dúsan és a legujabban felszerelt
KÖNYVNYOMDÁJÁT
(Kolozsvárt, bel-közép-utcza 4. sz.)
ajánlja mindennemü szakmájába vágó könyvnyomdai munkák gyors, pontos és jutányos elkészitésére.
Levélpapirosok és boritékok czégnyomattal,
KÖRLEVELEK
kereskedők és iparosok részére,
KIS és NAGY
FALRAGASZOK,
8-adrét
HIRDETMÉNYEK,
esketési és vigalmi meghivók,
GYÁSZJELENTÉSEK,
3 és 5 kros marhalevél-jegyzőkönyvek készletben.
hivatalos táblázatok,
Könyvek bármily nyelven,
névjegyek,
BOR-, SÖR- és SZESZ-CZIMKÉK,
TÁNCZRENDEK,
KÉPES
ÁRJEGYZÉKEK,
KŐNYOMATU
ÜZLETI KÁRTYÁK,
BIRTOKIVEK KÉSZLETBEN,
üzleti könyvek stb. stb.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tessék elolvasni!
Egy jeles pokrócz-, és ló-takaró-gyár egész készletét megvásároltam féláron egy árvarás alkalmával, és mig a készlet tart
csak 1 frt 80 krért
adok darabonként 1550 óriási nagy, rendkivüli vastag, széles, elpusztithatlan
● LÓ-TAKARÓT. ●
Ezen takarók 180 centimeter hosszuk és 120 centimeter szélesek, szines bordürrel vannak ellátva és deszkavastagságuak, tehát valóban elpusztithatlanok.
Szétküldés készpénzfizetésre vagy utánvétellel. A világ minden vidékére naponként küldetnek ezen takarók és mindenütt nagy tetszéssel találkoznak, mert azok ágytakaróul is használhatók, és azelőtt kétannyiba kerültek.
Czim: Webewaaren-Manufactur
J. K. RABINOVITSCH 19 3—6
Wien. II. Schiffamtsgasse 20.

Végrehajtási árv. hirdetmények.

Sz. 5186—1884. tkvi. **Hirdetmény.** (49 1—1)

A tordai kir. törvényszék, mint tkvi hatóság közhirré teszi, hogy Osztián Kristóf végrehajtatónak Králjik Józsefné szül. Kosa Mária végrehajtást szenvedő elleni 272 frt 65 kr. hátrálékos tőkekövetelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében a tordai kir. törvszék területén lévő Torda város határán fekvő, a tordai 873 tjkben A † 1. és 3. rsz. 1233/2. 1476. hrsz. alatt belségből Kosa Mária Krajlik Józsefnét felerészben megillető tulajdonjárandóságára és a 9777a hr. szám alatt egész kirtokára a királyi telekkönyvi hatóságnak 1742—1883. szám alatt árverési hirdetmény s illetőleg végzésével elrendelt árverést 404 frt 50 kr. és 32 frt. ezennel megállapitott kikiáltási árban elrendelte, és hogy ezen árverés megtartására ujabbi határidőül **1885. február 12-én d. e. 9 órakor** a kir. tkvi hatóság hivatalos helyiségében tüzetett ki, és hogy a megjelölt nyilvános árverésen, a fennebb megjelölt ingatlanok a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fognak. Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át, vagyis 40 frt 45 kr. és 3 frt 20 kr. készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 43. §-ában jelzett árfolyammal számitott és 1881. nov. 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

A tordai kir. tkvi hatóságnak 1884. évi november 18-án tartott üléséből.

DAMOKOS,
elnök.

Birtokrendezési hirdetmények.

Sz. 76—1885. polg. **Hirdetmény.** (50 1—3)

Közhirré tétetik, miszerint Oláh-Dellő községe határának tagositása megengenhetősége feltételeinek kinyomozása végett **folyó évi február 26-án d. e. 9 órakor** Oláh-Dellő községében tárgyalási határnap tüzetik ki, melyre az érdekeltek azon hozzáadással idéztettnek megjelenni, miszerint a meg nem jelenőkre nézt az fog vélelmeztetni, hogy ők a tagositásba beleegyeznek.

A kir. törvényszéknek Tordán 1885. jan. 12-én tartott üléséből.

DAMOKOS,
elnök.

Mária-Celli Gyomor-Cseppek,

jeles hatásu gyógyszer a gyomor minden bántalmai ellen, és felülmulhatlan az étvágy hiány, gyomor gyengeség, roszszagu lehellet, szelek, savanyu felböfögés, kólika, gyomorhurut, gyomoregés, hugykőképződés, tulságos nyálkaképződés, sárgaság, undor és hányás, főfájás (ha az a gyomorból ered), gyomorgörcs, székszorulat, a gyomornak tulterheltsége étel és ital által, giliszta, lép- és májbetegség, aranyeres bántalmak ellen.
Egy üvegcse ára használati utasitással együtt 35 kr.
Kapható KOLOZSVART Dr. Hintz Gy., Dr. Ember B., Széky M., Wolff J. és Valentini A. gyógyszertáraikban. — Továbbá: M.-Vásárhelyt Bernády; N.-Szebenben Teutsch; Brassóban Schuster, Kugler, Jekelus, Steinner; Sz.-Régenben Schaser; Sz.-Udvarhelyt Koncz A.; Csik-Szeredában Dankó Gyula, Fogarason Blumrch, N.-Enyeden Kovács, Sepsi-Szt.-Györgyön Csutak Péter és fia, Gy.-Fejérvárt Nagy I., Sz.-Sebesen Binder, Reinhardt; Segesvárt Weber; Beszterczén Keresztes; Deésen Roth; Dicső-Szt-Mártonban Weber; Sz-Keresztúron Jaeger; Kőhalomban Melas Ede; Székesfehérvárott Diaballa Gy, Rieger Béla, Say R. és Brann L. és Zilahon Weiss. Unger gyógyszerészeknél. Valamint az osztrák-magyar birodalom minden nagyobb gyógyszertárában és kereskedésében.
Központi szétküldési raktár nagyban és kicsinyben
BRADY KÁROLY,
„az órangyalhoz" czimzett gyógyszertárában Kremzierben, Morvaországban, (12 6—*)

Alólirt van szerencsém a helybeli és vidéki t. közönség tudomására hozni, hogy a legujabb
Farsangi Czikkekkel
üzletemet dúsan elláttam,
u. m. báliruhákhoz való kelmékkel, tarlatan,- iluzion,- csipketüll,- atlaczok,- csipkék,- báli belépők,- legyezők,- ruhákra való
virág gárnitourák,
fej- és mellbouquettok nagy választékban.
A legjobb minőségü mellfűzők (miederekből) gyári raktár, menyasszonyi koszoruk és fátylak, és még számtalan itt elő nem sorolt
PIPERE-CZIKKEK.
Vidéki megrendeséseknél szolid és gyors kiszolgáltatásáért kezeskedem
40 3—100
CSIKY MIHÁLY
Kolozsvár, főtér 7. szám.

Nyomatott a Magyar Polgár könyvnyomdájában Kolozsvárt.